

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Eerste-luitenant der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag — Tel. 117783 en 117784

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

Postrekening 44715 ten name van Moorman's Periodieke Pers N.V.

105de JAAR No. 8

NADRUK VERBODEN

AUGUSTUS 1936

INHOUD.

	Blz.
De Technische Voorbereiding en Uitvoering van den Duna-Overgang der Duitschers in September 1917, II, door D. v. D. BERG.....	296
Nieuwe Uitgaven	300, 307, 320
Verduisteringsmaatregelen bij Luchtbescherming, door J. H. VAN RIESEN.....	301
De Artillerie voor rechtstreekschen Steun bij een Aanval op een HWS.....	308
Zooals het vroeger was, VIII, door F. DE WITT HUBERTS.....	314
Engelsche begeleidende Artillerie	317
Beoefening van het Tuchtrecht in de Weermacht.....	318
Adviezen en Inlichtingen	322
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	324
Uit de Vakpers	329

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1936

DE TECHNISCHE VOORBEREIDING EN UITVOERING VAN DEN DUNA- OVERGANG DER DUITSCHERS IN SEPTEMBER 1917

DOOR D. VAN DEN BERG,

Luitenant-kolonel der genie.

II (Vervolg van bladz. 262).

REGELING EN VOORBEREIDING VAN DEN OVERGANG

De tot versterking van het Leger-VON HUTIER aangetrokken troepen werden geconcentreerd in de streek van Schawli en Poniewiej, omstreeks 120 km achter het front gelegen. Aangezien deze streek zeer rijk was aan bosschen en werd doorsneden door talrijke wateren, derhalve veel overeenkomst vertoonde met het ten noorden van de Duna te doorschrijden aanvalsterrein, was zij zeer geëigend voor de vóóroefening van de troepen.

Deze duurde een tiental dagen en omvatte o.m. het zonder geraas bezetten van de uitgangstelling, het zich inschepen in pontons, ook met mitrailleurs, rijwielen en honden, het laden van geschut op vloten, den aanval op 's vijands voorste stelling, het voorwaarts gaan in boschterrein, e.d.

Bij de voorbereidingen werd met pijnlijke angstvalligheid gestreefd naar het bewaren van de grootst mogelijke geheimhouding. Aangezien evenwel het spoorwegvervoer, hetwelk tot 31 treinen daags moest worden opgevoerd, uiteraard niet aan de waarneming van den vijand was te onttrekken, moest tegenover hem deze geheimhouding beperkt blijven tot het tijdstip waarop en de plaats waar de aanval zou worden uitgevoerd.

De troepen zelve werden onkundig gehouden van het doel van de genoemde oefeningen, waartoe b.v. alle desbetreffende bevelen door officieren werden geschreven.

Eerst den 22en Augustus begon het samentrekken van de troepen in het aanvalsgebied en wel in de streek Merzendorf (tot welk punt in 1916 een normaalspoorweg was doorgetrokken) — Grosz Eckau—Neugut. Deze bewegingen vonden, van 40 km achter het front af, uitsluitend plaats door middel van nachtmarschen of op mistige dagen. Het gebruik maken van weggedeelten, welke binnen het gezichtsveld van vijandelijke waarnemingsballons vielen, was ten strengste verboden.

De onderscheidingsteekenen van de troepen (schouderbedekkingen e.d.) werden afgenomen, de indeelingsmerken der voertuigen aan het gezicht onttrokken.

Alle aanvoeren hadden zoo geleidelijk mogelijk plaats, opdat het uiterlijk aanzien van het verkeer geen wijziging zou ondergaan. ¹⁾

De ter versterking in te zetten artillerie (welke in haar geheel zou komen onder bevel van den welbekenden Luit. Kolonel BRUCHMÜLLER) mocht eerst enkele dagen vóór den overgang in batterij komen, moest haar stellingen volkomen maskeeren, en mocht de vereischte vuurregelingen niet dan geleidelijk en zonder verhooging van de normale vuurlevendigheid uitvoeren.

De bommenwerpers, waarvoor geenerlei graafarbeid mocht worden verricht, zouden eerst den avond te voren hun stellingen mogen betrekken.

Voorts waren het aanleggen van vuren, het ontwikkelen van rook, het gebruik maken van de telefoon binnen 800 m afstand van den vijand, enz., verboden.

Voor wat aangaat de pioniertechnische voorbereiding, werd de algeheele leiding opgedragen aan den Majoor der pioniers STIEBLER. Voorts verstrekte den 5en Augustus de chef van den staf van het 8e Leger, de Gen. VON SAUBER-ZWEIG, aan 2 kapiteins, commandanten van pionierbataljons, opdracht onderscheidenlijk tot het verkennen en voorbereiden van drie afzonderlijke opmarschwegen voor 3 aanvalsdwivisiën met overgangspunten over de Duna in de omgeving van Uxküll, en tot het inrichten van de benooidigde onderkomens voor 3 stootdwivisiën.

Aan technische eenheden werden voor den overgang beschikbaar gesteld:

29 pioniercompagnieën;	} (tezamen gevende 354 pontons)
9 korpsbruggetreinen; ²⁾	
20 dwivisiebruggetreinen; ³⁾	
6 compagnieën wegentroepen;	
18 compagnieën werkers („Armierungskompagnien”, vormende handlangers voor technische dienstverrichtingen);	
2 autocolonnes; en	
7 voertuigencolonnes.	

¹⁾ Alleen reeds de gezamenlijke bruggetreinen — ongerekend nog die, welke ingevolge punt 9 van het nader te vermelden pionierbevel voorshands in reserve zouden blijven — vertegenwoordigden een colonne van 12 km lengte met bijna 3600 paarden.

²⁾ Volgens de Deutsche organisatie van 1910 bestond de korpsbruggetrein uit 26 pontons en 38 voertuigen met 131 man.

Hij bood de mogelijkheid tot het gelijktijdig overzetten van 2 compagnieën met munitievoertuigen, of $\frac{1}{2}$ eskadron, of 1 batterij met caissons.

Ten aanzien van brugslag was het vermogen 155 m gewone of 75 m zware brug.

³⁾ Volgens de organisatie van 1910 bestond de dwivisiebruggetrein uit 6 pontons en 15 voertuigen met 53 man.

Hij stelde in staat tot het gelijktijdig overzetten van 108 man, of 21 man + 21 paarden, of 3 vuurmonden.

Het brugslag-vermogen was 68 m loopbrug (Reitsteg) of 41 m gewone brug of 41 m zware brug.

Tijdens den oorlog was een aantal dwivisiebruggetreinen uitgerust met halfpontons; deze afdeelingen bestonden uit 12 halfpontons en 21 voertuigen met 75 man.

Voor wat betreft brugslag was het vermogen van deze eenheden 59 m gewone brug.

Uit de beschikbare bronnen blijkt niet, in hoeverre alle of een gedeelte van de, voor de onderwerpelijke operatie bestemde dwivisiebruggetreinen reeds in dezen zin waren omgevormd.

In ieder geval werden — evenals in 1918 bij den Marne-overgang (verg. De Militaire Spectator 1933, bladz. 290) — voor het overzetten uitsluitend bestemd korpsbruggetreinen, welke derhalve waren uitgerust met heele pontons. Deze hadden het voordeel, lichter te zijn dan twee halfpontons, terwijl het gebruik van heele pontons niet medebracht het tijdverlies, hetwelk onvermijdelijk verbonden zou zijn aan het te water samenkoppelen van halfpontons.

Van de genoemde pioniereenheden zouden ingevolge het op den 24en Augustus uitgegeven pionierbevel — hetwelk als bijlage aan het slot van dit artikel is toegevoegd — voor elk der drie overgangspunten worden bestemd:

2 compagnieën pioniers voor overzetten;

7 compagnieën pioniers voor brugslag en verderen technischen arbeid;

3 korpsbruggetreinen, in eersten aanleg te benutten voor overzetten ¹⁾; en 4 of 5 divisiebruggetreinen.

Tengevolge van den jarenlangen loopgravenstrijd waren de pioniers — waarbij bovendien het uitnemend geoefende vredespersoneel reeds lang grotendeels door slechts matig geoefende oorlogsformaties was vervangen — de behandeling van het pontonmaterieel ontwend geraakt. Eén van de allereerste maatregelen van den Gen. der pioniers VIETZE moest derhalve zijn het grondig oefenen van de gaandeweg aankomende pioniercompagnieën in den pontonnierdienst, hetgeen op de meer achterwaarts gelegen rivieren geschiedde.

Ook moesten de door de infanteriekorpsen te verstrekken handlangers worden geoefend in het dragen van pontons.

Voorzoover de technische voorbereidingen meer naar voren moesten plaats hebben, geschieden zij onder beveiliging van de 203e Divisie en de 1e Reserve-Divisie, welke den bewakingsdienst in de Deutsche stellingen verrichtten.

Met het oog op de onmiddellijke nabijheid van den vijand moesten, ter wille van de geboden geheimhouding, alle aan de rivier uit te voeren verkenningen tot voorbereiding van overzetten en brugslag, van den opslag van materieel in de nabijheid, van het doorschrijden van de eigen stellingen en de daarvóór gelegen hindernissen, enz., in de avondschemering of tegen het aanbreken van den dag plaats hebben. De voorbereidende werkzaamheden zelve moesten uiteraard des nachts worden uitgevoerd.

Van zeer veel belang was daarbij natuurlijk de detailverkenning van de overzetspunten, van de brugslagplaatsen en van de, zoo dicht mogelijk aan de rivier te kiezen punten, waar de pontons c.a. zouden worden gereedgelegd. Aangezien het voornemen bestond, het slaan van de bruggen gelijktijdig met het overzetten te doen aanvangen, zouden de plaatsen voor de bruggen met betrekking tot de aansluiting aan het wegennet den voorrang moeten verkrijgen, en zou de keuze van de overzetspunten daaraan ondergeschikt moeten worden gemaakt.

Van de drie vastgestelde overgangspunten, welke van rechts naar links met A, B en C werden aangeduid, waren laatstgenoemde twee voor het beoogde doel zeer geschikt, omdat ter plaatse het dicht tot den Duna-oever naderende bosch een volkomen gedekt gereedstellen van het pontonmaterieel mogelijk maakte. Het overgangspunt A daarentegen was minder gunstig; daar bleef n.l. het bedekte terrein omstreeks 1400 m van de rivier verwijderd, zoodat de voertuigen van de bruggetreinen op dien afstand van de rivier moesten worden afgeladen, en de pontons en het overige voor den bouw van vlotten en aanleghoofden benodigde materieel verder dragend zouden moeten worden aangevoerd.

Op deze overgangspunten zwommen des nachts pionierpatrouilles de rivier over, teneinde zich van de gesteldheid ook aan genen oever op de hoogte te

¹⁾ Voor het overzetten zou dus per overgangspunt worden beschikt over 78 pontons d.i. voldoende voor het gelijktijdig overbrengen van ruim 1400 man, hetgeen bij de toenmalige sterkte van de Deutsche eenheden ongeveer 14 compagnieën infanterie of $\pm 1\frac{1}{2}$ bataljon beteekende.

stellen; aldus werd o.a. vastgesteld, dat aan beide oevers het stellen van tenminste een 6-tal schragen zou noodig zijn.

Het wegnnet c.a. in het gebied, waarin de troepen moesten worden samengetrokken, vereischte omvangrijke voorzieningen tot verbetering en uitbreiding. Te dien einde werden b.v. in de laatste twee aan den overgang voorafgaande weken aangelegd ettelijke km knuppelweg, deels door natte weilanden, en dammen door moerassige terreingedeelten, waarin een 20-tal bruggen en brugjes. Voorts werden tot dicht aan de rivier eenige nieuwe spoorlijntjes gemaakt.

Bij al deze werkzaamheden werden de bosschen, waardoor de wegen voerden en waarin groote hoeveelheden hout moesten worden gekapt, zoodanig gespaard, dat de vijandelijke vliegers aan een gewijzigd aanzien geen aanwizingen konden ontleenen. Voorts werden, waar noodig, de wegen ter maskeering met mos afgedekt en, voorzoover hun tracé dat vereischte, door het aanbrennen van schermen tegen inzicht gevrijwaard.

Ook de wegen, welke de dragers van de pontons door het loopgravenstelsel en door de eigen hindernissen zouden hebben te volgen, werden in gereedheid gebracht. Ten einde het gelijktijdig naar voren brengen van de pontons te verzekeren, zouden o.a. (op het allerlaatste oogenblik) tegenover elk der overgangspunten de, aan de bovenzijde 4 m breede loopgraven op 78 plaatsen moeten worden overbrugd met behulp van twee balken, waarover de pontons op rondhouten konden worden vooruitgeschoven, terwijl ten behoeve van de dragers aan weerszijden eenvoudige ladderbrugjes zouden worden aangebracht.

Met deze werkzaamheden en het voorbereiden van doorgangen door de ijzerdraadversperringen, alsmede het uiterst zorgvuldig maskeeren van al deze maatregelen, waren 6 compagnieën pioniers in nachtelijken arbeid gedurende 2 weken bezig, waarbij zij eenige malen van vijandelijk mitrailleurvuur hadden te lijdén.

Tot misleiding van den tegenstander werd ook tegenover de meer stroomopwaarts gelegen sectoren artillerie samengetrokken, werden aldaar vuren voorbereid, door stoottroepen kleine ondernemingen op den noordelijken oever uitgevoerd, enz.

Het met een en ander beoogde doel werd ten volle bereikt; de overgang terweerszijden van Elster—Borkowitz werd voor de Russen een volslagen verrassing, waartegen hunnerzijds geen afweermaatregelen waren getroffen; zulks vond o.m. zijn weerspiegeling in de zeer geringe verliezen, welke door de Duitschers tijdens den overgang werden geleden.

Wel werden op het laatste oogenblik het Deutsche aanvalsplan en het punt, waar de onderneming zou plaats hebben, nog verraden door een 3-tal Elzas-Lotharingers, die in den avond van den 31en Augustus naar den vijand overliepen. Doch toen was het voor de Russen, die een aanval in de omgeving van Keckau hadden verwacht, reeds te laat om nog doeltreffende tegenmaatregelen te nemen.

Aan Russische zijde had men n.l. enkele dagen vóór het begin van den naderingsmarsch der Duitschers (22 Augustus) wel een en ander omtrent vijandelijke aanvalsvornemens vernomen, doch verkeerde men in de meening, dat de stoot ten westen van Dunhof tegen de bruggehoofdstelling zou worden gericht. De Russen hadden daarom in het laatst van Augustus 3 goede divisien naar hunne stellingen ten zuiden van de rivier overgebracht, doch juist tegenover het door de Duitschers beoogde overgangsvak de als weinig betrouwbaar beschouwde 186e Divisie ingeschoven.

Het is vermoedelijk ook als uitvloeisel van die verkregen inlichtingen, dat zij in den nacht van 20/21 Augustus de het verst naar het westen uitspringende stellingen van hun bruggehoofd, in de streek benoorden Mitau, opgaven en achter de Aa teruggingen tot in de omgeving van Schlock, klaarblijkelijk omdat zij het gevaar hadden onderkend, hetwelk bij een Duitschen aanval hun aldaar opgestelde troepen bedreigde. In de daarop volgende dagen ontruimden zij ook eenige stellingen, welke zij boven Dunhof nog op den zuidelijken Duna-oever bezet hielden (waaraan overigens mede de invloed van soldaten-afgevaardigden niet vreemd schijnt te zijn geweest).

Den 26sten Augustus werd aan Duitsche zijde de 1e September vastgesteld als dag, waarop de onderneming „Nordabwehr” zou worden uitgevoerd.

Enkele dagen tevoren had de Gen. VON SAUBERZWEIG de getroffen technische voorbereidende maatregelen gecontroleerd, waarover hij zich uiterst voldaan betoonde. Bij wijze van belooning werden daarom de beide hiervóór bedoelde commandanten van pionierbataljons en de kapitein, bij wien de leiding had berust van de oefeningen der pioniers in het pontonnieren, aangevozen om op de drie overgangspunten den brugslag te leiden.

Den 29en Augustus begaf de Gen. VON HUTIER zich tot het leiden van de onderneming naar Baldon, waar twee dagen later ook Prins LEOPOLD VAN BEIEREN, de 2e Oberbefehlshaber Ost, aankwam.

(Slot volgt)

NIEUWE UITGAVEN

Nasporingen en studiën op het gebied der Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Krijgsgeschiedenis. (41ste jaarverslag, t e. m. 31 Dec. 1935). 's-Gravenhage 1936. Krijgsgeschiedkundig Archief van den Generalen Staf.

Het jaarverslag — ditmaal weder als vanouds gedrukt en niet in den vorm van een armelijk cyclostiel — maakt melding van een verblijdende toename der algemeene belangstelling in onze krijgsgeschiedenis. In de plechtigheden bij het verleenen van historische namen aan onze kazernes en in de herdenking der oprichtingsdata van de Korpsen trad dit duidelijk naar voren. Voorts bevat het verslag een overzicht van de werkzaamheden in 1935, zoomede van de aanwinsten der bibliotheek.

C.

„Skagerrak” door Konteradmiral a.D. FRIEDRICH LÜTZOW. Uitgave: *Albert Langen* — *Georg Müller*. München 1936. R.M. 0,50.

Naast een heldere uiteenzetting van de hoofdlijnen van één der belangrijkste maritieme gebeurtenissen uit den wereldoorlog, bevat dit boekje een boeiend verhaal van vele details uit deze merkwaardigen zeeslag. De waardeering voor den tegenstander, die op vele plaatsen tot uiting komt, doet den neutralen lezer aangenaam aan. Wie in enkele uren zich nog eens een levendig beeld van het gebeurde wil verschaffen, neme dit boekje ter hand.

A. E.

VERDUISTERINGSMAATREGELEN BIJ LUCHTBESCHERMING

DOOR J. H. VAN RIESEN,

Adjunct-inspecteur der luchtbescherming.

In den Leidraad Luchtbeschermingsdienst, waarin de grondbeginselen en de groote lijnen van dien passieven, burgerlijken dienst staan vermeld, wordt gewezen op de noodzakelijkheid tot het treffen van voorzieningen, dienende om de kans op luchtaanvallen zooveel mogelijk te verminderen. Dit kan onder meer worden bereikt door het toepassen van een stelselmatig opgezet plan van verduisteringsmaatregelen. Het bestudeeren en voorbereiden van dit belangrijke onderdeel van de luchtbescherming is daarom zoo interessant en leerrijk, omdat blijkt hoezeer juist op dit gebied overheidsbemoeiing, bedrijfs- en zelfbescherming elkaar raken en op den duur een onverbrekelijk geheel moeten gaan vormen, willen de resultaten goed zijn. Zoowel de organisatorische zijde als de innerlijke waarde van den luchtbeschermingsdienst worden door de verduistering „belicht”.

Ons land is dichtbevolkt. De steden raken elkaar. Verschillende van hen hebben een eigenaardigen, kenmerkenden vorm, die eenmaal uit de lucht waargenomen, niet zoo licht weer wordt vergeten. Bovendien geeft in ons kleine land de herkenning van een stad dadelijk aanwijzingen voor een andere, mede dank zij het uitgebreide wegnnet. 's Nachts is dientengevolge de verlichting van stad en land zoo uitgebreid en overduidelijk, dat het de bemanning van den aanvallenden nachtbombardeur weinig of geen moeite zou kosten haar doel te bereiken, als die verlichting in oorlogstijd bleef branden. Daarentegen stuit de vlieger van vreemde nationaliteit al dadelijk op groote moeilijkheden bij het oriënteren, als die verlichting, welke b.v. bij een stad van eenigen omvang reeds op grooten afstand zichtbaar is en door talrijke gekleurde lichtreclames nog meer relief krijgt, gedoofd wordt. En zullen ook dan nog sommige omstandigheden, zooals maanlicht, onbewolkte hemel, de aanwezigheid van water en van wegen die het licht terugkaatsen, de plaatsbepaling in de hand werken; de uitwerking van een bombardement op een niet verlicht doel wordt aanmerkelijk verminderd. De bombardeur toch zal groote moeite ondervinden om de afmetingen en den vorm van een niet verlicht object te bepalen en er voortdurend op gericht te blijven, zoodat de trefkans belangrijk kleiner wordt.

Staat dus het nut van de verduistering vast, er is, vooral in onze moderne samenleving, het ernstige bezwaar aan verbonden, dat zij in hooge mate het verkeer belemmert, hoezeer dit ook in oorlogstijd is beperkt. En in het opheffen, althans verzachten van deze tegenstelling liggen tevens de taken van overheid en bevolking besloten. Het gewone verkeer zal in stand moeten worden gehouden gedurende de zooveel mogelijk beperkte verlichting, welke bij oorlogsgevaar wordt voorgeschreven en tijdens den geheelen oorlog per-

manent is. Maar bij dreigend luchtgevaar des nachts kan er nog een ander aspect aan dit verkeersvraagstuk zijn. Dan zal het kunnen voorkomen, dat de voor een paniekstemming zoo vatbare burgerij naar de schuilplaatsen vlucht of de donkere stad tracht te verlaten. Welke nauwkeurige voorbereidingen en krasse uitvoeringsbepalingen zullen dan noodig blijken om in onze dichtbevolkte steden, met haar vele bruggen en nauwe straten, die stroom van voor hun leven beangste vluchtelingen en die file voertuigen te kanalisieren? Ook hier treedt dus weer die nauwe aanraking tusschen overheidsbemoeiing en zelfbescherming, in den vorm van een kalm en ordelijk gedrag in het openbaar, op den voorgrond. De houding van de burgerij in deze benarde oogenblikken en de oplossing van deze verkeersproblemen bij duisternis leveren het bewijs of, en in welke mate, de overheid er in is geslaagd tot het wezen van den luchtbeschermingsdienst door te dringen.

Om rekening te kunnen houden met het verkeer wordt een onderscheid gemaakt in de mate en in de wijze van verduisteren op het platteland en in plaatsen met meer of minder uitgebreide bebouwde kom. In den Leidraad Luchtbeschermingsdienst is daarom sprake van de *totale* en de *beperkte* verduistering. Laatstgenoemde wordt bij dreigend oorlogsgevaar voor het geheele land afgekondigd en beteekent, dat:

- de binnenverlichting in alle gebouwen mag blijven branden, mits geen licht naar buiten uitstraalt;
- op het platteland, waar zich over het algemeen geen verkeersmoeilikheden zullen voordoen, de buitenverlichting volledig moet worden gedoofd;
- in bebouwde kommen en op zeer drukke verkeersknooppunten daarbuiten de — uitsluitend met het oog op het verkeer — strikt noodzakelijke straatverlichting mag blijven branden.

Deze *beperkte* straatverlichting moet worden afgeschermd en in haar geheel omvang eensklaps kunnen worden gedoofd. Het aantal lichtpunten, dat mag blijven branden, is voor elke gemeente (bedrijf, industrie-complex) verschillend en geheel afhankelijk van plaatselijke toestanden. De mate van het verkeer en de bestaande gelegenheden om dit te leiden en om te leiden bepalen in hoofdzaak de plaats en de hoeveelheid van de lichtpunten. Ook oefenen de verschillende methoden van het dooven en de soort van verlichting invloed uit bij het bepalen van de sterkte. Deze kan variëren van enkele lichtpunten tot een — liefst zoo klein mogelijk — gedeelte van het aantal, dat in gewone tijden brandt. Het laten branden van rijen lantaarns, welke het beloop van het stratennet of karakteristieke gedeelten van het stadsbeeld weergeven, moet in elk geval worden vermeden. Ook bij stations-emplacementen en groote bedrijven moet hierop nauwkeurig worden gelet. Gekleurde lichten en lantaarns, waarvan het licht door het water of het gladde plaveisel gemakkelijk wordt teruggekaatst, mogen in geen geval blijven branden. Om deze redenen is het ook niet voldoende de lichtpunten, welke aanblijven, alleen van boven af te schermen. Juist de weerkaatsing van het licht op den grond en vooral op een gladde oppervlakte geeft den vlieger de beste aanwijzingen; het eigenlijke lichtpunt is veel moeilijker waar te nemen. Daarom moeten alle lantaarns van kokers, kappen of hoezen worden voorzien, die alleen openingen hebben in de richtingen van het verkeer, zoodat zij uitsluitend als richtlampen dienen. Hierbij kan tevens het blauwen van den lichtbron worden toegepast.

Bij sommige groote bedrijven zal men bij de voorbereiding van de verduistering er rekening mee moeten houden, dat het werk dag en nacht moet

blijven doorgaan. Ook zal men bij de toepassing van de technische verduisteringsmaatregelen er aan moeten denken, dat aan de arbeidsprestatie overdag niet te kort mag worden gedaan. Blauwen van ruiten vermindert deze bij daglicht. Bij het verduisteren van de moderne glaspaleizen in vele steden zullen zich in dit verband groote moeilijkheden voordoen. Ook hier zal weer blijken, dat voor elk bedrijf of industriewerk een daarbij passend stelsel van voorzieningen noodig is en dus een algemeen geldend schema nimmer geheel tot zijn recht zal komen.

Uit het bovenstaande blijkt, dat het hoofd van den gemeentelijken luchtbeschermingsdienst en de voor dien dienst aangewezen leider van het bedrijf veel werk zullen moeten verzetten om de verduistering voor te bereiden en haar uitvoering te regelen. Nauwkeurige, stelselmatige verkenningen omtrent den aard, de plaats en de voeding van de lichtpunten, welke bij beperkte verduistering kunnen blijven branden, zullen noodig zijn. Alle aandacht moet worden besteed aan de wijze van afscherming, terwijl het plotseling overgaan van de beperkte in de totale verduistering een hoofdvoorwaarde van het slagen is. Bij proefnemingen, welke nauwgezet moeten worden overwogen en slechts geleidelijk overgaan — volgens een vastomlijnd plan — in eenvoudige en ten slotte in groote oefeningen, zoo mogelijk gewestelijk, is controle uit een vliegtuig onmisbaar. Deze voorbereidingen, welke veel moeite kosten en waartoe veel goeden wil noodig is, maar waarmee slechts geringe bedragen zijn gemoeid, maken een belangrijk deel uit het luchtbeschermingsplan, hetwelk den grondslag vormt van de organisatie in haar geheel.

De *totale* verduistering moet worden ingesteld, zoodra een luchtaanval dreigt. Voor grensgemeenten (gemeenten gelegen binnen 50 km van de grens) — natuurlijk afhangelende van de richting, waaruit de aanvaller kan worden verwacht — moet dit geschieden op het sein „luchtgevaar aanwezig”. Dit sein wordt op grond van gegevens, verstrekt door den (militairen) luchtwachtdienst, door verschillende radiozenders uitgezonden en door middel van radio-ontvangtoestellen op het bureau van het hoofd van den luchtbeschermingsdienst opgevangen. In den laatsten tijd wordt bij oefeningen dit sein vervangen door „luchtgevaar” gevolgd door den naam van het gewest, waar de vliegtuigen over de grens zijn gekomen. Hierdoor wordt het voordeel verkregen, dat het naderende gevaar wordt gepreciseerd, het niet blootgestelde gedeelte van ons land niet onnoodig wordt verontrust en de *totale* verduistering zoo noodig districtsgewijze kan plaats vinden. Voor de overige gemeenten wordt de totale verduistering door het hoofd van den luchtbeschermingsdienst ingesteld aan de hand van nadere gegevens omtrent de route en de vliegsnelheid van den aanvaller, op dezelfde wijze uitgezonden en ontvangen als het sein „luchtgevaar aanwezig”. Het hoofd zal verstandig doen aan den voorzichtigen kant te blijven en tijdig totaal te verduisteren, want het uitzicht uit een vliegtuig op groote hoogte is zeer uitgestrekt.

In beginsel moet bij de totale verduistering de geheele buitenverlichting uit zijn. Met het oog op het verkeer zal men echter in de groote steden en op zeer drukke verkeersknooppunten toch nog eenige richtlampen moeten behouden. Ook kunnen de roode hindernislampen, goed afgeschermd, niet worden gemist. Misschien zullen nog eenige blauwe lichten in verkeerszuilen — mits alleen in horizontale richting zichtbaar — kunnen aanblijven. Het kleine aantal afgeschermd lichtpunten, dat bij de beperkte verlichting moet blijven branden, zal dus nog eens terdege moeten worden verminderd. Ook nu bepalen plaatselijke toestanden de hoeveelheid en de plaats van die richtings-

lichten. Vaste regels zijn niet te geven; het verantwoordelijk hoofd van den luchtbeschermingsdienst heeft ook in dit opzicht een gewichtige en belangrijke taak te vervullen.

Hij bedenke bij het voorbereiden en uitvoeren van alle verduisteringsmaatregelen, dat weliswaar bij beperkte en — eenigszins — ook bij de totale dooving van het licht, de noodzakelijkheid van veilig verkeer de graad van verlichting bepaalt, maar dat een bombardement, dat tengevolge van een onvolledige totale verduistering slaagt, de maatschappij — ook in moreel opzicht — meer schade berokkent, dan een ongeluk als gevolg van te weinig licht. Ook zal een enkellichtje van de verspreid liggende gebouwen op het platteland in het algemeen wel geen belangrijke aanwijzingen geven, maar het kan een schakel vormen in den keten van waarnemingen van den navigator in het bombardementsvliegtuig en derhalve tot het door den vijand gezochte doel voeren.

Nauwe samenwerking tusschen de gemeenten onderling en met de provinciale lichtbedrijven zal noodig blijken, doch ook *in* de gemeente zal nauwkeurig overleg moeten worden gepleegd door het hoofd lbd. met de groote industriebedrijven, den stationschef, den havenmeester, enz., opdat de verduistering overal gelijktijdig en in dezelfde mate wordt gelast. Een van lichtstralend industrie-complex in een donkere stad geeft den vlieger evenzeer belangrijke aanwijzingen als een verduisterd spoorwegemplacement in een verlichte omgeving.

Niet minder belangrijk is de regeling van de verlichting van voer- en vaartuigen. Een file auto's met sterke schijnwerpers op een asfaltweg vergemakkelijkt even goed de oriëntering als een verlichte Nederlandsche stad met haar typische omtrekken. Eenige schepen met onvoldoend afgeschermd groene en roode boordlichten kunnen een ongewenschte inleiding vormen tot het bombardement van een petroleumhaven, spoorbrug of sluizencomplex. De koplampen van auto's, motorrijwielen, fietsen en andere voertuigen kan men afschermen door middel van een hoes van dichtgeweven zwarte of donkerblauwe stof, of met een kap van blik of zeildoek. Met het oog op het verkeer moet in deze bedekking een spleetvormige opening onder het middelpunt van de lamp worden aangebracht, zoodat het verzwakte licht niet naar boven kan schijnen, doch alleen vlak voor het voertuig op den grond. Een afscherming met papier of karton is ondoelmatig, vooral bij regen. De roode achterlichten kunnen door middel van kappen of kokers zoodanig worden afgeschermd, dat het licht alleen in horizontale richting zichtbaar is. De binnenverlichting moet worden gedoofd. De rijsnelheid zal aanzienlijk moeten worden beperkt. Ter vergemakkelijking van het verkeer kunnen op drukke punten de opstaande randen van de trottoirs wit worden geverfd. Het spreekt wel vanzelf, dat bij de totale verduistering meer dan ooit de verkeersregels stipt moeten worden nageleefd. De politie zal gevaarlijke wegen of straten moeten afsluiten. Vooral het inhalen moet met omzichtigheid geschieden. En toch zal juist in het tijdvak tusschen het totaal verduisteren en de nadering van de vijandelijke vliegtuigen het meest tegen de verkeersregels worden gezondigd, gelet op de onvermijdelijke angstpsychose, die zich van verscheidene menschen zal meester maken. In dit tijdvak zal de overheid voor een zeer moeilijke, maar dankbare taak worden gesteld! Dankbaar, omdat zij door minutieuze voorbereiding en krachtige, doelbewuste uitvoering de bevolking het onmisbare vertrouwen in haar maatregelen geeft. Dan alleen zal zij er in slagen de hoogst gevaarlijke onrust, welke ten slotte tot paniekstemming kan leiden, in te dammen.

Tot nu toe is alleen sprake geweest van het dooven van de openbare verlichting en het toezien op en regelen van het verkeer; m.a.w. slechts de organisatorische taak van de overheid is genoemd. Er bestaat echter nog een andere, m.i. veel belangrijker zijde van den luchtbeschermingsdienst: *de medewerking van de bevolking zelf*. De zelfbescherming bestaat in het treffen van maatregelen in eigen huis ten bate van het eigen gezin. En tot deze taak, welke ieder burger vrijwillig op zich moet nemen, wil het geheele ingewikkelde samenstel van maatregelen, dat luchtbescherming heet, slagen, behoort ook het toepassen van de verduistering in eigen huis. In elk gebouw moeten de inwoners voorzieningen treffen, om het uitstralen van licht te voorkomen. Eerst als dit doelmatig geschiedt, verkrijgt de verduistering haar grootste waarde. Het zijn maar heel eenvoudige maatregelen, maar zij kunnen alleen met succes worden toegepast, als de bevolking — *volkomen in haar eigen belang* — de luchtbeschermingsgedachte wordt bijgebracht. Er zijn b.v. maar weinig kosten en moeite aan verbonden om de ramen (dakvensters!) van de vertrekken en gangen, waar geregeld licht brandt, lichtdicht af te sluiten door het aanbrengen van zwart of donkerblauw papier voor de ramen en bovendien de gordijnen goed te sluiten. Evenmin om in de vertrekken, enz., waar de bewoners niet geregeld verblijf houden of komen, de balonnetjes van de lampen los- of uit te schroeven, opdat geen gevaarlijke vergissingen kunnen voorkomen en voorzichtig te zijn met zaklantaarns of looplampen. In café's en winkels moeten lichtsluizen worden ingericht, zoodat bij het openen van de voordeur geen licht op straat schijnt. Zoo kan ieder het zijne bijdragen ten algemeenen nutte, waarbij men elkaar onderling kan controleren en niet moet vergeten ook de resultaten aan de achter- en de bovenzijde van het huis te beoordeelen. De met talrijke hulpkrachten aangevulde politie controleert ten slotte het geheel. Zij kan hiervoor met vrucht van hooge punten gebruik maken.

De verduistering maakt bij luchtbeschermingsoefeningen terecht een belangrijk deel van het programma uit. En de resultaten bij de gewestelijke oefeningen waren bemoedigend en gaan steeds crescendo. Dit was vooral toe te schrijven aan het deskundig en tactisch optreden van de rijks- en gemeentepolitie, die elkaar overal de behulpzame hand boden. Bij de oefeningen deed zich het eigenaardige, eenigszins komische verschijnsel voor, dat de politie den weggebruikers moest verzoeken de bepalingen van de Motor- en Rijwielwet te overtreden door het in acht nemen van de verduisteringsmaatregelen. In mijn artikel „Nachtvlucht” (November-aflevering 1935 van *Luchtgevaren*), geschreven naar aanleiding van een vlucht ter beoordeeling van de verduistering bij een luchtbeschermingsoefening in de provincie Utrecht, zijn verschillende voorbeelden van goed en slecht verduisteren vermeld, alsmede wat hiervan de gevolgen waren.

Eenige volgen hier in uittreksel.

Rhenen

was goed verduisterd, slechts enkele lichten brandden in het Z.O.gedeelte van het stadje, de brug was niet zichtbaar, de rivier op sommige plaatsen wel. Het slecht verduisterde *Elst* — de driesprong van kunstwegen was duidelijk zichtbaar — en eenige verlichte huizengroepen langs den kunstweg *Elst*—*Veenendaal* (bij *Benedeneind* en *Middelbuurt*) vergemakkelijkten de oriëntering naar laatstgenoemde gemeente.

Woudenberg.

De streek tusschen Veenendaal en Woudenberg was buitengewoon goed verduisterd, het verlichte Geldersche gebied moest hier de oriëntering te hulp komen. Het kruispunt Woudenberg was dan ook slechts te vinden door het vasthouden aan den juisten, voorafbepaalden koers en door het in rekening brengen van den vliegtijd. Slechts enkele onvoldoend verduisterde huizen tusschen station en kom werden opgemerkt. Ook bij Maarsbergen waren zeer weinig lichten zichtbaar. In de omgeving van Nieuw Leusden en Bavoort waren daarentegen meer brandende lantaarns of lichttuitstralende huizen. De straatverlichting te *Amersfoort* was zeer voldoende afgeschermd. De verduistering van de stad maakte een goeden indruk, hoewel uiteraard een dergelijke uitgestrekte kom gemakkelijk is te vinden. De kenmerkende driehoek (*Varkensmarkt*) was nog goed te onderkennen, evenals verschillende straten in het Westelijk en Zuid-Westelijk gedeelte. Het Noordelijk gedeelte (ten N. van het stationemplacement) was daarentegen veel beter verduisterd en niet of moeilijk te onderscheiden van het aangrenzende polderland.

Ten N. van *Amersfoort* gekomen, bleek dat de rand *Soest—Soestdijk—Baarn* goed zichtbaar was. Tusschen *Soest* en *Soestdijk* en vooral onmiddellijk ten Z. van *Baarn* waren verscheidene lichten zichtbaar. De verduistering van dit karakteristieke gedeelte (oriëntering *Amersfoort—Amsterdam*) was onvoldoende.

Het platteland stak in zake de medewerking van de burgerij aan de verduistering gunstig af bij de aaneengebouwde dorpen en bij *Amersfoort*. Aan de randen van nagenoeg alle dorpen en langs verschillende hoofdverkeerswegen waren lichten zichtbaar. In *Rhenen* en *Woudenberg* echter waren nagenoeg geen lichten zichtbaar, wel daarentegen in de omgeving van *Veenendaal* (Z. en Z.W.gedeelte), tusschen kom en station *Woudenberg* en voornamelijk in het z.g. *Bergkwartier* (villapark) te *Amersfoort*, ten W. van het station *Amersfoort*, ten Z. van *Baarn* (zeer veel lichten) en bij *Soest* en *Soestdijk*. De sporadische lichtjes op het platteland geven geen aanwijzingen, de in een bepaalden vorm gegroepede lichten in en nabij steden en dorpen — in de *Langestraat* te *Amersfoort* waren nog sterke lichtschijnsels te bespeuren — wel.

Het stationemplacement *Amersfoort* was zeer goed verduisterd, slechts de typische vorm (aan insiders bekend), en de aanwezigheid van eenige lichtschijnsels langs de *Barchman Wuijterslaan* maakten verkenning mogelijk. Het gedeelte van de stad ten N. van het emplacement was eveneens volkomen donker. Het stationsgebouw daarentegen was min of meer verlicht. — blijkbaar was vergeten de lichttuitstraling van de wachtkamers tegen te gaan — zoodat ook deze omstandigheid voor den vlieger voordeelig was.

In het oefeningsgebied zijn twee treinen opgemerkt, een lange trein op het baanvak *Arnhem—Utrecht* (richting *Utrecht*) en een tusschen *Kesteren* en *Amersfoort* (richting *Amersfoort*), volgens het spoorboekje respectievelijk D 272 en 392. Van beide treinen waren de coupé-gordijntjes niet neergelaten, terwijl bij eerstgenoemden trein, eenige km ten O. van *Woudenberg*, het vuur werd opgestookt. Beide treinen, welke elkaar Z.O. van *Woudenberg* ongeveer kruisten, hebben er toe bijgedragen dat deze plaats ontdekt kon worden.

Toch werden eenige niet-afgeschermdde autolichten waargenomen, welke in

de vochtige atmosfeer en op het glimmende plaveisel — voor den vlieger — dankbare aanwijzingen gaven omtrent het beloop van de groote kunstwegen Utrecht—Arnhem, Woudenberg—Amersfoort en Arnhem—Doorn—Utrecht. In het algemeen bleek dat ondanks de moeite, welke zich het grootste gedeelte van de automobilisten enz. heeft gegeven om hun lichten met papier af te schermen, de lichtschijsels toch min of meer zichtbaar bleven, zoodat naar een deugdelijker afscherming (doek, donkerblauw *stevig* papier) moet worden uitgezien. Ook zal de regen van invloed op het gebruikte, te dunne, papier geweest zijn. Nabij Amersfoort en in de buitenwijken, doch ook in de winkelstraten, werden verscheidene onvoldoend of niet afgeschermd rijwiellantaarns waargenomen, welke door hun groot aantal het beloop van het stratennet en ook eenigszins de contouren (in het Z. en Z.W.) van de stad aanduiden. Dit wijst ook op een gebrek aan inzicht in de zelfbescherming.

Tijdens de door mij uit de lucht waargenomen verduistering van Dordrecht in December j.l. is gebleken welke goede, ja uitstekende resultaten kunnen worden verkregen, als de geheele bevolking maar krachtig medewerkt! Tevens bleek hierbij hoeveel waarde is te hechten aan een goede afscherming van auto- en rijwiellichten in ons regenachtige klimaat.

Ik ben er mij van bewust nog maar een zeer klein gedeelte van dit belangrijke onderdeel van de luchtbescherming te hebben behandeld. Eigenlijk zijn het slechts richtlijnen, die op een meer of minder onbekende toekomst aanloopen. Naarmate de techniek vooruitgaat en de aanvalsmogelijkheden evolueeren, wijzigen zich ook de meeningen over de luchtbescherming. Maar dit neemt niet weg, dat men *nu* reeds zal moeten beginnen om het vraagstuk niet alleen theoretisch, maar vooral practisch op te lossen. *Luchtbescherming laat zich, als de eerste bom dreigt te vallen, niet meer improviseeren!*

Voor de overheid is als voornaamste taak weggelegd de tegenstelling tusschen verkeer en verduistering te onderzoeken en te trachten deze op te heffen. De bedrijfslichtbescherming ziet zich tot hoofdtaak gesteld het bedrijf ondanks duisternis op gang te houden. Maar de burgerij vervult den belangrijkste rol. Slechts als een begripend publiek, dat zich de luchtbeschermingsgedachte heeft eigen gemaakt, in het algemeen belang wil medewerken bestaat de kans, dat op den duur de groote gevoeligheid voor een paniekstemming wordt opgeheven. Eerst dan kan de overheidssteun zich volledig ontplooiën, dan alleen komen wij tot ware en wezenlijke luchtbescherming.

NIEUWE UITGAVEN

Het Economisch Mogelijke en het Defensief Noodzakelijke, door M. A. GAGELING. Naar aanleiding van Prof. Goudriaan's „Te Wapen”. Uitg. *De Rijkseenheid* (N.V. Drukkerij en Uitgeverij v.h. C. de Boer Jr., Den Helder).

La Reconstruction du Droit de la Guerre, par ALBERT DE LA PRADELLE, DOCTEUR J. VONCKEN et FERNAND DEHOUSSE. Uitg. *Les Editions Internationales*, 4bis Rue des Ecoles, Paris. Pr. ingen. Frs. 15.—.

Défense Passive Organisée par Commandant GIBRIN & L. C. HECKLY, Ingénieur E.T.P. Uitg. *Dunod*, 92 Rue Bonaparte, Paris. VIe. Pr. gebr. Frs. 15.—.

L'Aviation de Bombardement, Tome I et II, par C. ROUGERON, Ingénieur en chef du Génie Maritime. Uitg. *Editions Berger-Levrault*, 5 Rue Auguste-Comte, Paris 6e.

DE ARTILLERIE VOOR RECHTSTREEKSCHEN STEUN BIJ EEN AANVAL OP EEN HWS.

(Stafblad 1 : 50.000, Breda, uitgave 1921)

DOOR G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY

Eerste-luitenant 2 R.V.A.

III (vervolg van blz. 275).

De munitieaanvulling en het opleggen van de munitie in de stellingen.

Wij hebben gezien, dat C.-17 R.A. eerst in den morgen van 26 October, na een meer nauwkeurige verkenning, het bevel voor 17 R.A. heeft uitgegeven.

Hiermede is evenwel niet gezegd dat het regiment den nacht van 25 op 26 Oct. werkeloos is gebleven. Immers een vrij groote hoeveelheid munitie moet gedurende de eerst volgende nachten worden vervoerd en reeds nu kan een aanvang worden gemaakt met het vervoer van de op de aanvullingsplaats beschikbaar gestelde hoeveelheid naar, laten wij het noemen „magazijnen”, in de nabijheid der stellingen, waardoor het voordeel ontstaat dat de munitie meer in de nabijheid der gevechtsofstellingen is gebracht en tevens meer over het terrein is verspreid.

De munitie reeds direct in de stellingen op te leggen is niet mogelijk, omdat de juiste plaatsen daarvan nog niet zijn vastgesteld en zou bovendien niet zijn aan te bevelen, met het oog op het gevaar de stellingen ontijdig te verraden.

Naar aanleiding van van hoogerhand ontvangen bevelen heeft C.-17 R.A. dan ook *in den avond van 25 October het volgend bevel uitgegeven:*

GEHEIM.

C.-17 R.A.
No. ... B.

Ex. no.
cp. 25 Oct. 1936
19.30

Bevel voor de munitieaanvulling.

1. *Aanvullingsplaats Artillerie munitie.*

Langs den landweg van Oerle (vt. 34-70) naar Korvel (vt. 32-70). Op 26 October e.v.d. open voor aanvulling voor: I-17 R.A. van 2.00 tot 3.00 en van 21.00 tot 22.00; II-17 R.A. van 3.00 tot 4.00 en van 22.00 tot 23.00; ¹⁾.

2. *Beschikbare munitie.*

Op de aanvullingsplaats komt beschikbaar:

¹⁾ Zie noot 1 op blz. 002.

- a. in den nacht van 25/26 October 1 rantsoen.
- b. in den nacht van 26/27 October 2 rantsoenen;
- c. in den nacht van 27/28 October 2 rantsoenen.

3. *Vervoermiddelen.*

Voor aanvulling op de aanvullingsplaats zal van alle beschikbare munitievoertuigen, zoowel van de gevechtsbatterijen als van de gevechtstreinen, worden gebruik gemaakt. Ten hoogste 10 voertuigen kunnen gelijktijdig aanvullen. ¹⁾

4. *Munitiedepôts.*

Zoo mogelijk zal per batterij een munitiedepôt worden ingericht. De verdeling van de munitie over stellingen en depôt zal nader worden geregeld. ²⁾

5. *Verkeersregeling.*

Ingang avpl. art. munitie bij kruispunt van wegen vt. 33-70, 85-15. Zie verder bijgaande schets. ³⁾

Aan:

De Luitenant Kolonel
C.-17 R.A.

Ter verduidelijking van dit bevel moge nog worden opgemerkt,
— dat de avpl. op 26 October eerst te 2.00 wordt opengesteld, omdat deze avpl. zelve nog moet worden ingericht en munitie van het Aut. Bat. en van het eindstation daar heen moet worden vervoerd;

— dat de avpl. niet doorlopend, doch op bepaalde tijden voor bepaalde onderdeelen is opengesteld, omdat meerdere afdelingen 7 veld aldaar munitie moeten ontvangen;

— dat de aanvulling van 5 rantsoenen over 3 nachten is verdeeld, om de aanvoer op de avpl. gelijken tred met de aanvulling aldaar te doen houden en zodoende opeenhoping van munitie te vermijden.

Welke maatregelen zullen de Afd. Cn. na ontvangst van dit bevel treffen?

Nemen wij bijv. II—17 R.A. in beschouwing.

Daar aan C.—II—17 R.A. noch de juiste plaats der stellingen, noch de verdeling van de munitie over de stellingen bekend is, zal hij de voertuigen zoolang mogelijk bekapt houden, om later de munitie direct op de juiste plaats te kunnen brengen. Om evenwel 1 rantsoen in ontvangst te kunnen nemen is hij wel verplicht een aantal caissons te ontpakken en van de ontpakte munitie zooals wij reeds eerder opmerkten, een soort magazijn te vormen. De vraag is echter of dit magazijn samen kan vallen met het in te richten munitiedepôt, m.a.w. of de Afd. C. reeds na de vluchtige verkenning op 25 October in staat zal zijn te bepalen waar het munitiedepôt zal komen?

¹⁾ Deze tijden zijn betrekkelijk willekeurig. Zij zijn afhankelijk van het aantal voertuigen dat op de avpl. gelijktijdig kan worden beladen, welk aantal op zijn beurt weder afhankelijk is van het aantal stapels 7 veld munitie en van de beschikbare ruimte voor het opstellen der voertuigen.

²⁾ Zie het bevel dat C.—17 R.A. in den morgen van 26 Oct. uitgeeft (Juni aflevering blz. 234).

³⁾ niet opgemaakt.

N.m.m. zeer zeker wel, immers de afstand van het depôt naar de batterij is betrekkelijk van bijkomend belang. Hoofdzaak is, dat het depôt:

a. in de nabijheid van de normale (voorloopige) stelling gelegen, gedekt is tegen zicht en zoo mogelijk tegen vuur;

b. gelegen is buiten de spreiding van het op deze stelling te verwachten vijandelijk vuur.

Op het munitiedepôt wordt dus 1 rantsoen (600 schoten) ontladen. Daar in de vuurmondvoorwagens per stuk 40 schoten (160 per batterij) en in de caissons der gevechtsbatterij alsmede in die van den gevechtstrein 104 schoten per stuk (416 per batterij) zijn geborgen, moeten dus behalve de geheele gevechtstrein, 2 caissons der gevechtsbatterij zich naar het munitiedepôt begeven, om te ontpakken en daarna op de avpl. weder aan te vullen.

Ik mag wellicht van deze gelegenheid gebruik maken, om te wijzen op hetgeen reeds in een voorgaand artikel door den kapitein F. G. DÜRST BRITT, naar voren werd gebracht betreffende de bezwaren die onze groote verscheidenheid van munitieën, uit een oogpunt van munitieaanvulling, aankleven. Het behoeft hier geen nader betoog, dat indien kan worden beschikt over één projectiel (de St. of IJ. slanke bg., resp. bg. no. 2 en bg. no. 3), met één schokbuis, waarvan de verschillende ladingen door toepassing van aanvullingsladingen kunnen worden samengesteld, de aanvulling inderdaad veel eenvoudiger zal zijn.

T.a.v. de munitiedepôts moet tenslotte nog worden opgemerkt, dat het terrein achter de stelling van II—17 R.A., mede in verband met het beloop van de Katsbogt, waarover slechts een enkele overgang is, het inrichten van een depôt voor elke batterij afzonderlijk vermoedelijk niet zal gedoogen, zoodat hier met 1 depôt voor beide batterijen zal worden volstaan.

In het bevel dat C.—II—17 R.A. voor dezen nacht uitgeeft zal derhalve o.a. het volgende voorkomen:

1. *Aanvullingsplaats art. munitie.*

Langs den landweg van Oerle (vt. 34—70) naar Korvel (vt. 32—70); ingang bij kruispunt van wegen vt. 33—70, 85—15. Tot nader order dagelijks open voor aanvulling voor: 1e batterij van 3.00 tot 3.30 en van 22.00 tot 22.30; 2e batterij van 3.30 tot 4.00 en van 22.30 tot 23.00.

2. *Munitiedepôt.*

Voor beide batterijen nabij snijpunt van landwegen met kunstweg vt. 31—68, 23—30.

3. *Te ontvangen munitie.*

Op de avpl. worden per batterij 600 schoten ontvangen. Hiertoe zullen tevoren van elke batterij de caissons gevechtstrein alsmede 2 caissons der gevechtsbatterij, onder bevel van den C.-voertuigen van die batterij, 600 schoten op het munitiedepôt lossen, om vervolgens deze hoeveelheid op de avpl. weder aan te vullen.

Na aanvulling keeren de voertuigen naar het legeringsrayon terug. Uur van afmarsch door Bt. Cn. te bepalen. Per caisson tenminste 3 bedieningsmanschappen indeelen.

4. *Marschweg.*

Eindhoven (vt. 35—71) — het Laar — Schijfke (vt. 31—69) — Hoogereind

(vt. 31—67) — Dorpsche straat — landweg naar Abkoven — Oerle — Korvel — Eindhoven — Zandstraat.

Achtereenvolgens zal nu worden nagegaan:

- I. Het beladen der munitievoertuigen op de aanvullingsplaats en het ontladen in de stellingen;
- II. Het opleggen van de munitie in de stellingen;
- III. De behandeling van de munitie in de stelling.

I. Het be- en ontladen der munitievoertuigen.

a. Toestand op de aanvullingsplaats bij aankomst der voertuigen.

De op de avpl. aanwezige munitie is soortsgewijze in „groepen” neergelegd. De groepen zijn in alphabetische volgorde met een letter benoemd. Daar voor 7 veld een groot aantal projectielen aanwezig is, zal deze hoeveelheid hoogstwaarschijnlijk over verscheidene groepen zijn verdeeld. In elke groep is de munitie over verschillende stapels verdeeld, zoodat bij elke groep verscheidene voertuigen gelijktijdig kunnen laden. Tusschenruimte tusschen de groepen 25 m, tusschen de stapels 10 m. Bij elke groep staat een bord, waarop de letter van de groep en de soort van de aldaar aanwezige munitie staan vermeld.

In den regel blijft de munitie in de verpakkingsmiddelen geborgen, m.d.v. dat:

- de kisten tot patronen (4 patronen per kist) en de kisten tot Mg. kardoezen, voor zoover met schroeven gesloten, zijn losgeschroefd;
- de op de avpl., van het eindstation, aangevoerde patroonmanden (10 per stapel) zijn bepakt;
- de bgkt. patronen, die gedeeltelijk in de kisten in luchtdichte bussen worden vervoerd, zijn ontblijkt en weder in de kisten zijn gelegd;
- de buizen en slagpijpjes (deze laatste in bussen) in de luchtdichte verpakkingen geborgen zijn gebleven.

Ledige verpakkingsmiddelen zijn tusschen de stapels opgelegd.

Slechts bij hooge uitzondering zal de munitie reeds op de avpl. zijn gereed gemaakt (geconfectionneerd).

b. Het beladen der voertuigen op de aanvullingsplaats.

Vóór dat de voertuigen van II—17 R.A. op de avpl. komen, hebben zij 600 schoten op het munitiedepôt ontpakt. De mandjes, waarin de projectielen in de caissons waren geborgen (met overtrekken en plankjes), alsmede de ledige blokken tot slagpijpjes (per blok 6 bussen à 8 pijpjes No. 3) zijn evenwel bij de caissons gebleven en dienen voor het verdere vervoer van de munitie. Deze mandjes en blokken behooren tot de uitrusting van de caisson en blijven dus te allen tijde daarbij.

Op de avpl. rijden de voertuigen naar de voor hen aangewezen groep met 7 veld munitie en houden, volgens aanwijzing van den betrokken groepscommandant, halt bij de voor hen bestemde stapels. Vervolgens worden de voertuigen door het bij deze voertuigen ingedeelde personeel, met behulp van het op de avpl. aanwezige personeel der sectiën munitiewerkers, bepakt, waarna zij zich, ingevolge hun opdracht, weder naar het legeringsrayon begeven.

c. Het ontpakken van de munitie in de stellingen.

Volgens het in den morgen van 26 October ontvangen bevel, moet II—17 R.A. op 27 Oct. bij het aanbreken van den dag in de verwisselstelling tot

vuren gereed zijn en zal dus te ongeveer 5.00 in stelling komen. Uiteraard is de stelling overdag verkend en voorbereid.

De munitie moet evenwel nog tevoren worden aangevoerd. Daar voor het vervoer van 2 rantsoenen munitie (1200 schoten) 12 caissons noodig zijn, zullen zowel de caissons van de G.T. als die van de gevechtsbatterij aan de munitieaanvulling moeten deelnemen.

In verband hiermede besluit C.—II—17 R.A.:

— de caissons van de G.T. op 26 October na het invallen van de duisternis in de stellingen te doen ontpakken en te 22.00 op de avpl. te laten aanvullen;
— na aanvulling, zowel de caissons van de G.T. als die van de gevechtsbatterij in de stellingen te laten ontpakken en te 3.00 wederom op de avpl. te laten aanvullen;

— de G.T. na aanvulling naar het legeringsgebied te laten marcheeren;
— de caissons van de gevechtsbatterij, aangezien deze, zooals later zal blijken, in de verwisselstelling worden gebracht, op te stellen op den landweg N. van Schijfke, van waar zij bij het passeeren van de batterij, hun plaats in de colonne kunnen innemen.

Voor wat betreft het ontpakken van de munitie in de stellingen zij nog opgemerkt, dat:

— de caissonachterwagens bij het in stelling komen bepakt naast het stuk worden opgesteld;

— de voorwagens worden ontpakt;

— de buizen in de luchtdichte verpakkingen blijven;

— de pijpjes in de bussen blijven, terwijl de bussen uit de blokken worden genomen;

— patronen (bij gescheiden lading ook de kardoezen) uit de mandjes worden ontpakt en in voorkomend geval van de overtrekken worden ontdaan.

De ledige munitievoorwagens zullen na het verlaten van de stelling, zoo spoedig mogelijk weder uit de munitie depôts aanvullen.

II. Het opleggen van de munitie in de stellingen.

Nemen wij als voorbeeld de verwisselstelling, dan rijst in de eerste plaats de vraag, *moeten de caissons al dan niet in de stelling worden geplaatst?*

Zooals bekend mag worden verondersteld, kunnen, afhankelijk van de omstandigheden, de caissons:

a. in de stelling, onmiddellijk naast den vuurmond worden opgesteld;

b. in de stelling, niet onmiddellijk naast, doch in de nabijheid van den vuurmond worden geplaatst;

c. niet in de stelling worden gebracht.

Alhoewel het in de stelling laten van de caissons onherroepelijk de kans op ontdekking zal vermeerderen, wil het mij toch voorkomen dat het in dit geval, waar bij de stukken geen vuurdekking aanwezig is en de kans om onder vijandelijk infanterievuur te geraken, geenszins uitgesloten mag worden geacht, niet verantwoord zou zijn de caissons uit de stelling te houden.

Een tweede vraagpunt is, *hoeveel munitie in de bij de verwisselstelling aanwezige reservestelling moet worden opgelegd.*

Reeds eerder merkten wij op, dat na het bres schieten de ingenomen stellingen vermoedelijk door den vijand zullen zijn vastgesteld, zoodat zeer waarschijnlijk het onderhouden van de geschoten bressen uit de reserve stelling zal moeten geschieden. Het verdient dus aanbeveling, de hiervoor beschikbare 200 schoten per batterij, in de reservestelling op te leggen.

Maar bovendien moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat het vijandelijk vuur ons zal dwingen de verwisselstelling te verlaten en het schieten van bressen uit de reservestelling voort te zetten. Ik wil aannemen dat de Afd. C. voor dit geval nog 100 schoten per batterij in de reservestelling doet gereed leggen.

Wij zien dus, dat van de beschikbare 1200 schoten (zie bevel van C.—17 R.A.) er 300 in de reservestelling en 900 (225 per stuk) in de verwisselstelling worden opgelegd. Indien wij nu bedenken dat van deze 225 schoten per stuk, 64 schoten in de naast den vuurmond opgestelde caissonachterwagen zijn geborgen, dan moeten dus nog ongeveer 160 schoten per stuk worden opgelegd.

Hoe moet dit geschieden?

Het V.I.S. I zegt in punt 37, dat hiervoor slechts kleine, volledig gemaskeerde munitienissen of -geulen mogen worden toegepast (waarin afhankelijk van het kaliber, 50 à 120 schoten; V.I.S. VI punt 52), die op voldoende afstand (minstens 8 à 10 m) van elkander en van de vuurmonden moeten zijn verwijderd. Indien het niet mogelijk is dergelijke gemaskeerde munitienissen of -geulen te maken, dan moet de munitie worden verdeeld over verspreide, kleine, lage en zoo goed mogelijk tegen vuur gedekte *stapels* (van om de gedachten te bepalen, bij dit kaliber, 50 schoten).

Hoogstwaarschijnlijk zal de tijd voor het maken van munitienissen ontbreken. Het maken van een tweetal munitiegeulen, waartoe ook van droge greppels kan worden gebruik gemaakt, lijkt mij evenwel niet uitgesloten, temeer omdat het bedekte terrein nabij de stelling een goede maskeering, in het bijzonder van het verkeer naar deze munitiegeulen, in de hand werkt.

Resumeerende zien wij dat de totaal aanwezige munitievoorraad als volgt in de stelling is neergelegd:

a. Een kleine hoeveelheid onmiddellijk bij het stuk, in de caissonachterwagen. (Zijn deze niet mede in de stelling opgereden, dan in het dekzeil van den vuurmond, nabij het stuk).

b. Een gedeelte op eenigen afstand van het stuk, verdeeld over munitienissen, -geulen of -stapels. In verband met het verlaten van de verwisselstelling is het gewenscht eerst deze voorraad te verbruiken en de caissonachterwagen zoolang mogelijk bepakt te houden.

c. Een gedeelte in de munitiedepôts.

d. Een gedeelte in de voertuigen, die, in verband met de voorwaartsche stellingverandering, bepakt gereed staan.

III. Behandeling van de munitie in de stelling.

Het confectionneeren van de munitie (d.w.z. het eventueel plaatsen van pijpjes en het opschroeven van de buizen) geschiedt eerst op het laatste oogeblik, in beginsel bij den vuurmond.

Bij duisternis en indien de terreinbedekking dit toelaat, kan dit confectionneeren, bij slechte weersomstandigheden, ook geschieden in meer achterwaarts gelegen z.g.n. „confectietenten”, die uit het bij het stuk medegevoerde dekzeil van de caisson kunnen worden vervaardigd. Indien goede maskeering niet is verzekerd, mogen deze tenten, teneinde de opstelling van de batterij niet te verraden, niet worden gebruikt.

De geconfectioneerde munitie wordt naar het stuk overgebracht en aldaar in het munitiezeil geborgen.

(Wordt vervolgd).

ZOOALS HET VROEGER WAS

door FR. DE WITT HUBERTS,
gep. Luitenant-generaal tit.

VIII

In No. VI van deze schetsen¹⁾ noemden wij, in onze causerie over *infanterie*, met een enkel woord de *Grieksche stedenstaten*, die er ieder een klein leger voetvolk op na hielden. Opgravingen hebben omtrent de infanterie van een van de oudste steden, Mycenae, veel aan het licht gebracht. Deze stad, op een heuvel aan het N. uiteinde van de Argivevlakte gelegen, beheerschte de wegen van Korinthe naar Achaea en haar zware muren vormen thans nog een grootsch monument uit het Helleensche heldentijdperk.

Toen de stad in 468 v. Chr. verwoest werd, is zij niet meer herbouwd en werd haar bevolking verspreid, doch uit talrijke blootgelegde graven blijkt, dat het voetvolk bewapend was met 3 voet lange zwaarden, dikwijls rijk versierd, met speren, voorzien van bronzen punten en met pijl en boog. Uit een latere periode dateeren kortere zwaarden en helmen en schilden van leer. Deze laatste reiken, volgens voorstellingen op vazen en op beschilderde steles (grafzuilen), van den hals tot de voeten en dikwijls hadden zij den vorm van een 8 of waren zij gebogen als een deel van een cylinder, of ook wel rechthoekig.

Behalve door het schild werd het lichaam van de strijders niet beschermd; er zijn tenminste geen deelen van harnassen gevonden, terwijl een opgegraven gouden borstplaat slechts als versiering schijnt te hebben gediend.

Wat de cavalerie betreft, de spade bracht geen overblijfselen van ruiters of paarden aan het licht.

Wij doen thans een sprong naar het *voetvolk van de 15e eeuw in Frankrijk*, waar Karel VII, zooals wij reeds in No. III vertelden, een der eersten geweest is, die de z.g. „francs-archers”, een militia van boogschutters, invoerde, welke onder zijn opvolger Lodewijk XI tot geregelde infanterie werd gevormd. Dan komen er, na de periode van de Zwitsersche en Duitsche knechten, de nationale troepen, vooral onder Frans I, die in de eerste helft van de 16e eeuw de provinciale „légions” deed oprichten, de eerste vorm van een regimentsorganisatie onder een „colonel”.

Onderwijl waren de draagbare vuurwapenen bij het voetvolk in gebruik gekomen en deze drongen, zij het ook langzaam, de blanke wapenen terug. In Duitschland en Zweden heetten de daarmee bewapenden musketiers, in Frankrijk fuseliers. Door de verbeteringen aan de vuurwapenen, die aan het voetvolk den strijd dichtbij maar ook op afstand mogelijk maakten, won de infanterie aan belangrijkheid. In Frankrijk gaven, als een gevolg hiervan, toen omstreeks 1550 het voetvolk een wapen van aanzien geworden was, de jonge edellieden er de voorkeur aan met de piek onder de infanterie te dienen, boven het dienst nemen bij de gendarmerie of lichte cavalerie.

De regimenten werden in Frankrijk op sterkte gehouden door het instellen

¹⁾ Zie jaargang 1934, blz. 549.

van depots, waar aan de recruten het eerste onderricht gegeven werd. Het oudste regiment was dat van Picardië, in 1557 opgericht, in 1558 volgden die van Champagne, Piëmont en Navarre, die steeds den naam „vieux regiments” hielden. Werd een van de andere regimenten ontbonden, dan bleven toch steeds eenigen van de beste troepen achter, die bij een volgende veldtocht de kern vormden van een nieuw regiment. Dit telde aanvankelijk 10 tot 16 vendels, ieder van 150 piekeniers en 50 arkebusiers, een verhouding, die zich telkens wijzigde, ten gunste van de met schietgeweer bewapenden. Zoo was die verhouding in 1600 reeds 3 : 2.

In *ons land* bleef het voetvolk langer met de piek gewapend, daar het musket een ingewikkeld wapen was en de behandeling van de piek veel eenvoudiger en dus gemakkelijk te leeren aan de burger-militie, die bij gebrek aan een beroepsleger, den strijd had opgevat tegen Spanje.

Doch toen de cavalerie haar zware bewapening en lange lans opgaf en daardoor aan beweeglijkheid won, werden africhting en exercitie van de Nederlandsche troepen een dwingende noodzakelijkheid en door Prins MAURITS zóó uitmuntend doorgevoerd, dat onze infanterie onder zijn Stadhouderschap tot de eersten van Europa werd gerekend. Terecht getuigt dan ook GUIZOT, in zijn „Life of Monk”, dat in de eerste helft van de 17e eeuw „Germany and the Low Countries were the resort of those young gentlemen, whose taste or necessities drove them to the profession of arms”.

Ons tot hardnekkigen tegenstand zoo gunstig gevormd land leidde er zoo dikwijls toe onze kracht te zoeken in de verdediging van vestingen en versterkte plaatsen; vandaar dat de lange piek en het zware musket, kogels schietende van 2.5 ons, hier lang in gebruik bleven. Een evolutie grijpt dan plaats; het belang van kleinere afdeelingen, van snellere marschen wordt in het eene land langzaam, in het andere vlugger ingezien, de zware haakschutten verdwijnen, de musketiers vermeerderen, de ontmoetingsgevechten worden talrijker. In de 17de eeuw doen de grenadiers, de werpers van handgranaten, hun intrede bij de infanterie, ook infanteriegeschut, nl. twee lichte veldkanonnen per bataljon verschijnen hier en daar ten tooneele, in de 18de eeuw wordt de bajonet ingevoerd en telt o.a. het Fransche regiment slechts 2 bataljons.

De verschillende terreinen, waarop de strijd wordt gevoerd leiden dan tot het splitsen van het voetvolk in *linie-* of *zware infanterie* en *lichte infanterie*. In landen met bergachtig terrein ontstaan voor den bergoorlog bijzonder geöefende troepen, zooals die thans nog in Frankrijk en Italië bestaan. Den naam *linie-infanterie* dankt dit wapen aan het feit, dat het gebonden was aan de *linie*, in gelederen streed, in tegenstelling met de *lichte infanterie*, die, vrijer in haar bewegingen, aangewezen was voor het schermutselen en het optreden op de flanken en in den rug. De *lichte infanterie* werd met verschillende namen aangeduid en, naarmate de *linie-infanterie* meer op den achtergrond geraakte, *tirailleurs*, *flanqueurs*, *voltigeurs*, enz. genoemd. Het Engelsche leger kende zelfs een tijdlang *bereden infanterie*, hoe oneigenlijk die naam ook klinken moge.

Wij zullen deze schets ditmaal eindigen met eenige *varia* op militair gebied uit vorige eeuwen.

De *willegger*, een bekend verdedigingsmiddel in ons waterrijk land, heette in de 17de eeuw *pot*, onder welken naam deze schuit o.a. voorkomt in de „Staten van Oorlog”. In de Opregte Haerl. Courant van 3 Sept. 1665, dus tijdens den oorlog met Munster, trof ons een andere benaming. Uit Zwolle

werd nl. bericht: „De *Leeuwen-dragers* en andere, om goede discipline te houden, zijn oock alhier aengekomen.” Misschien geeft SCHULTZ ¹⁾ een aannemelijke verklaring; deze vertelt dat „der Scharfrichter und seine Gehilfen” in Nürnberg „Leben” („Löwen”) genoemd werden. Wij geven deze oplossing echter gaarne voor een betere.

Een zonderlinge benaming vonden wij ook in het begin van de 15e eeuw voor weerbare mannen, die geen paard en harnas konden betalen, nl. *voet-ruter*. ²⁾

Dat er *bij de legers* in vroegere tijden, behalve de dames van lichte zeden, ook *krijgshaftige vrouwen* waren, die als mannen ten strijde trokken, hiervan getuigt b.v. GUIBERT DE NOGENT, de kroniekschrijver van de Kruistochten. Deze verhaalt dat toen Keizer KOENRAAD in de 11e eeuw naar Syrië trok, er in zijn gevolg een afdeling vrouwen reed, die als ridders gewapend waren. Aan de leeren broek en vergulde sporen, welke zij droeg, dankte de aanvoester dezer amazones den naam van „la Dame aux jambes d'or”. En de *Amsterdamse Courant* van 27 Maart 1765 inziende, trok het volgende bericht uit Straatsburg van den 3en Maart onze aandacht: „Een onderofficier, die zedert 20 jaeren aldaer in guarnizoen heeft gelegen, zonder dat men heeft kunnen ontdekken dat het een vrouwspersoon was, is in de kraem gekomen”! Den 21en Maart werd van daar gemeld, dat „de gewaende sergeant, die deezer daegen inde kraem is gekomen, zal met zijn(!) kameraed, die wachtmeester is en die bij haer geslaepen heeft, trouwen.” Aan het toezicht scheen dus nog wel het een en ander te haperen! Aan de sergeant-kraamvrouw werd vergiffenis en bovendien een pensioen van 400 livres per jaar geschonken.

Wat *het trouwen van soldaten* betreft, het „Egtreglement” ³⁾ bepaalde, dat zij, om in ondertrouw te worden opgenomen een attestatie van hun officieren moesten hebben, waaruit bleek dat zij eerlijke soldaten en, voor zooveel bekend, met niemand anders ondertrouwd of getrouwd waren, „t'welk haer de offs. nimmermeer en sullen moogen weygeren, ofte sy sullen gehouden syn van haere weygeringe reeden te geven waar van het oordeel sal staan by degene daar de inschryvinge gedaan wordt”. Ho.Mo. hadden op denzelfden dag bepaald, dat aan de kapiteins werd overgelaten het trouwen te verbieden aan hen, die geen 6 jaren gediend hadden; de attestatie van den kapt. was dus noodig eer de soldaat in ondertrouw kon worden opgenomen. Onder soldaten werden verstaan allen beneden den rang van vaandrig.

Bedoelde attestatie was oorzaak van talrijke oneenigheden met de Kerkeraden, b.v. blijkende uit de Acta van den Kerkeraad van Sluis, steeds een sterk bezette garnizoensplaats. Zoo werd in April 1728 door een officier verzocht een soldaat niet in het huwelijk te verbinden, aangezien dit tegen den wensch van diens vader was. De Kerkeraad antwoordde echter, dat de ondertrouw wettig was; immers er was geen verzet tegen de geboden aangeteekend, het trouwen kon dus niet belet worden en ook de Magistraat huldigde deze opvatting en verzocht die ter kennis van den majoor te brengen.

Deze antwoordde hierop, en wel op een zeer drastische wijze, nl. door te berichten, dat de trouwlustige *daarom in arrest gesteld en aan handen en voeten gesloten was!* Wij weten niet hoe het met den aspirant-bruidegom afliep.

In de bekende operette „Die Fledermaus” heeft de cipier FROSCHE het herhaaldelijk over „ein fideles Gefängniß”, doch vroeger kende men zelfs

¹⁾ A. SCHULTZ, „Deutsch. Leben im 14ⁿ und 15ⁿ Jahrhundert” I, 41.

²⁾ Gelre, VIII, 82.

³⁾ Resol. Ed. Mog. 7 Juni 1731, Arch. R. v. St.

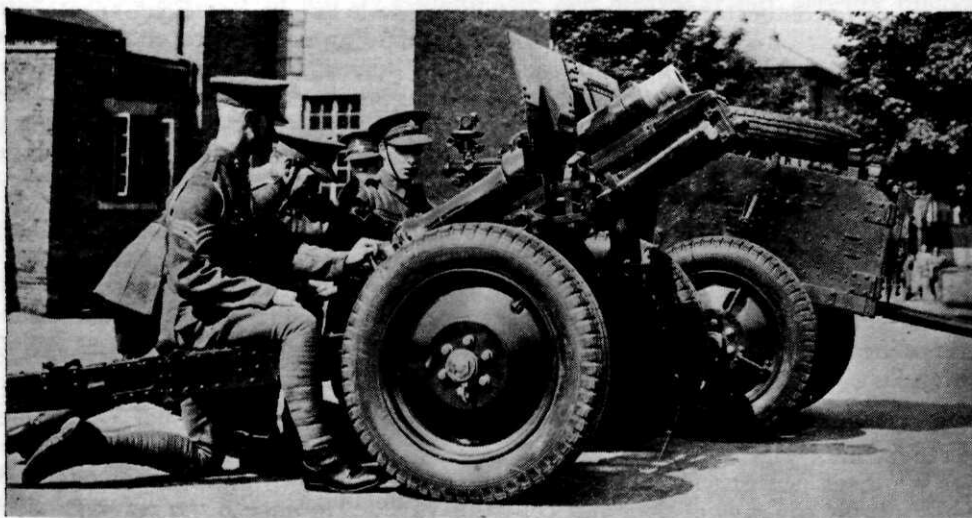

fideele veldslagen! De meer geciteerde Landsknechtaanvoerder v. SCHAUNBURG vertelt, als ooggetuige van den slag bij Fürstenfeld onder FREDERIK III tegen de opstandelingen, die hij als knaap bijwoonde, dat beide partijen, na tweemaal tezamengestooten te zijn „so mued geschlagen, das iedlicher tail uf sein ort geruckt, und wen sie geruet (geruht) wider zusammengezogen” en in den slag bij Krossen was er zóóveel stof opgejaagd „das niemant den andern woll erkennen oder die haubtfnanen sehen mocht”. Er ontstond toen een vlucht aan beide zijden, „das niemant weis an wem gesigen (Sieg) oder fliehen (Flucht) was”!

Ten slotte nog een bewijs, dat in de 17e eeuw de landmacht ook op de oorlogschepen gebruikt mocht worden. Het Commissieboek van den Raad van State bevat nl. de bepaling dat de kapitein zijn compagnie gebieden, gebruiken en geleiden mag tegen de gemeene vijanden dezer Ver. Nederlanden, 't zij te velde als in garnizoen, „oock opten Schepen van Oorloghe des noot synde, daer ende soo 't hem by ons off by den ghenen van ons last hebbende tot des voorsz Landen dienst sal worden geordonneert ende bevolen.”¹⁾

¹⁾ Arch. R. v. St. Comm. boek, 1641-48.

ENGELSCHE BEGELEIDENDE ARTILLERIE.

3,7'' how. (94 mm hw)

De Engelse divisie heeft behalve 3 afdelingen artillerie nog 1 afdeling à 3 bt. à 4 st. 3,7'' how., welke dient als *begeleidende artillerie*. Elke brigade (de div. bestaat uit 3 brigades à 4 bataljons) krijgt één batterij toebedeeld. Deze houwtser wordt gemotoriseerd, getrokken door lage, lichte auto's (Carden Loyd). In Indië wordt deze houwtser als bergartillerie gebruikt.

Gegevens: gewicht in stelling 757 kg, verdeelbaar in 8 lasten, spreidaffuit 40°, E. 5° tot 40°, projectielgewicht 9 kg, 5 ladingen, $V^{\circ} = 156/297$ m/sec, max. dracht 5500 m.

BEOEFENING VAN HET TUCHTRECHT IN DE WEERMACHT MEDEVOEREN VAN EEN KIND DOOR IN UNIFORM GEKLEEDE OP EEN RIJWIEL GEZETEN MILITAIREN.

De belangstellende lezer zal zich herinneren, dat wij in de April-aflevering van dezen jaargang (blz. 146), naar aanleiding van een ons gestelde vraag, ons oordeel gaven nopens het uit krijgstuchtelijk oogpunt al dan niet toelaatbare van het door den in uniform gekleeden militair op een rijwiel medevoeren van een kind.

Onze zienswijze vond bestrijding van de zijde van de kapiteins LOHMEIJER en BROUWER en van den eerste-luitenant WARRINGA. Eerstgenoemde vond in deze rubriek (blz. 196 van de Mei-aflevering) plaatsruimte om zijn afwijkende zienswijze uiteen te zetten.

Het Orgaan van de Vereniging van officieren van de Koninklijke landmacht nam vervolgens ook bemoeyenis met deze aangelegenheid, door in zijn Juni-aflevering aan een inzender X., wiens vaderhart bij de kennisneming van onze zienswijze „van verontwaardiging had getrild”, gelegenheid te bieden dezen gemoedstoestand nader voor zijn mede-leden in het licht te stellen.

Intusschen blijkt één der garnizoenscommandanten zich tot den Minister van Defensie te hebben gewend, teneinde de zienswijze van dien bewindsman, met betrekking tot de onderwerpelijke gedraging, te vernemen. Bij brief van 9 Juni 1936, IIde Afd. B, nr. 28, heeft de Minister van Defensie aan de autoriteiten en commandanten van de Koninklijke landmacht het volgende doen kennen:

„Naar aanleiding van een in „De Militaire Spectator” van April 1935, blz. 146, verschenen bijdrage inzake het uit krijgstuchtelijk oogpunt al dan niet toelaatbare van het door den in uniform gekleeden, op een rijwiel gezeten militair medevoeren van een kind, heeft een der garnizoenscommandanten zich tot mij gewend met het verzoek om te dier zake regelen te stellen.

Aan bedoelden garnizoenscommandant heb ik, ter voldoening aan diens verzoek, het volgende doen kennen:

„Wanneer een officier in ceremonieele tenue zich op klaarlichten dag met een kind op zijn rijwiel door het centrum van de Hoofdstad zou bewegen, lijdt het geen twijfel, dat deze handeling zich met de krijgstucht niet verdraagt.

Wanneer daarentegen een aan de peripherie van een garnizoen op de Veluwe wonend militair zich op een zomeravond met vrouw en kroost nog wat in de bosschen beweegt en daarbij een kind op zijn rijwiel medevoert, zou ik daarin niet dadelijk een schending van de krijgstucht willen zien.

Tusschen deze beide uitersten ligt een reeks van mogelijkheden, ten aanzien waarvan het niet doenlijk is ze tevoren eens en vooral als al dan niet strijdig met de krijgstucht te stempelen, doch waarvan het toetsen aan de eischen

van de krijgstucht moet worden overgelaten aan de betrokken, voor de handhaving van de krijgstucht verantwoordelijke commandanten, die daarbij alle omstandigheden, waaronder het voorval heeft plaats gevonden, in aanmerking kunnen nemen en welke commandanten ook overigens tot taak hebben de onder hun bevelen gestelde militairen op te voeden in juiste begrippen omtrent hetgeen zij, met betrekking tot het al dan niet toelaatbare van bepaalde handelingen in het openbaar, aan de waardigheid van den militairen stand in het algemeen en aan die van hun rang in het bijzonder verschuldigd zijn.

In verband met het bovenstaande heeft de op deze aangelegenheid betrekking hebbende, door tusschenkomst van den Bevelhebber in de 4e Militaire afdeling aan den Garnizoenscommandant te *Harderwijk* gericht brief van den Minister van Oorlog van 19 Augustus 1925, IIe Afd., No. 25¹⁾, zijn betekenis verloren".

Met de verschijning van de Juli-aflevering 1936 van het *Militair-Rechtelijk Tijdschrift* wordt een aanvang gemaakt met Deel XXXII (1936—1937) van dit voor de verbreiding van juiste kennis nopens het militair straf- en tuchtrecht zoozeer te waardeeren periodiek.

Luitenant GERRITSEN, houder van het diploma voor meer uitgebreide rechtskennis, levert een interessante beschouwing over den invloed van de toepassing van art. 44 W. v. S. ten aanzien van de afdoening van oneigenlijke krijgstuchtelijke vergrijpen.

Art. 44 W. v. S., hetwelk het strafmaximum met een derde verhoogt, indien een ambtenaar door het begaan van een strafbaar feit een bijzonderen ambtsplicht schendt of bij het begaan van een strafbaar feit gebruik maakt van macht, gelegenheid of middel hem door zijn ambt geschonken, kan met betrekking tot de toepassing van het tuchtrecht van invloed zijn ten aanzien van door militairen gepleegde eenvoudige diefstallen, eenvoudige verduisteringen of lichte mishandelingen.

Hoewel de ter zake bestaande jurisprudentie niet volkomen duidelijk den weg wijst, meenen wij uit het aangehaalde artikel en de door de Redactie M.R.T. daaraan verbonden slotbeschouwing, wel te mogen concluderen, dat:

- 1°. toepasselijkheid van art. 44 W. v. S. de krijgstuchtelijke berechting van de feiten van art. 310 W. v. S. (eenvoudige diefstal), 321 W. v. S. (eenvoudige verduistering) en 300, eerste lid, W. v. S. (lichte mishandeling) uitsluit;
- 2°. art. 44 W. v. S. ten aanzien van militairen — die krachtens art. 84 W. v. S. als „ambtenaren” worden beschouwd — die een der onder 1° genoemde feiten plegen, in het algemeen slechts toepasselijk is wanneer, voor wat de eenvoudige diefstal (c.q. verduistering) betreft deze is gepleegd door bijv. een kamerwacht op de onder zijn bewaking gestelde kamer of door een stalwacht in den onder zijn bewaking gestelden stal, of wanneer, ingeval van lichte mishandeling, de dader daarbij bijv. gebruik heeft gemaakt van één zijner wapens.

Anders gezegd: het door een militair in de kazerne plegen van eenvoudigen diefstal (c.q. verduistering) of lichte mishandeling ware, wanneer zich daarbij niet tevens andere bijzondere omstandigheden als vorenbe-

¹⁾ Door kapitein LOHMEIJER in diens artikel, op blz. 197 van dezen jaargang aangehaald.

doeld voordoen, niet aan te merken als begaan met gebruikmaking van gelegenheid of middel, hem door zijn ambt (het militair zijn) geschonken ¹⁾.

Met bijzondere instemming hebben wij kennis genomen van het doorwrochte en goed geargumenteerde artikel van luitenant Mr. STEFFEN, getiteld „*Aalmoezeniers en veldpredikers*”, waarin schr. op voor ons overtuigende wijze in het licht stelt, dat de geestelijke verzorgers van de weermacht niet zijn militairen in den zin der militaire straf- en tuchtwetten. (Conform aant. 6 ad art. 1 W.K. aant. 10, ad art. 3 R.K. en aant. 3 ad art. 8 R.K. in „*De practijk van het militaire tuchtrecht*”).

Met argumenten, die op ons geen grooten indruk vermogen te maken, geeft de Redactie M.R.T. in een aan het artikel van luitenant STEFFEN gekoppelde beschouwing, uiting aan haar twijfel met betrekking tot de positie der geestelijke verzorgers, die zij, zoolang de rechter daaromtrent geen beslissing heeft gegeven, eerder als „militairen” zou willen zien aangemerkt.

In een tweetal klachtbeschikkingen van het Hoog Militair Gerechtshof, die van 15 November 1935 (blz. 54) en die van 20 Maart 1936 (blz. 61) treffen wij 's Hofs overweging „*dat klager zonder eenigen redelijken grond 's Hofs eindbeslissing heeft ingeroepen.*”

Een dergelijke overweging behoort, zooals de samenstellers van „*De practijk van het militaire tuchtrecht*” in hun aant. 9 ad art. 68 W.K. in het licht stellen, voor de betrokken tot straffen bevoegde meerdere aanleiding te vormen tot het overwegen van strafoplegging terzake van onredelijk beklag.

¹⁾ Deze opvatting heeft sedert bevestiging gevonden in de Sententie van het H.M.G. van 8 Mei j.l., in de zaak van een dienstplichtige, die zich had schuldig gemaakt aan diefstal op de kamer, van een paar beenkappen en schoenen van een kameraad. Met afwijking in zoover van het Vonnis van den Krijgsraad bij de landmacht, waarvan beroep, zonderde het H.M.G. de toepassing van de artt. 44 en 84 W. v. S. in dit geval uitdrukkelijk uit.

NIEUWE UITGAVEN

Le drame de Maubeuge, août-septembre 1914; door Général CLEMENT-GRANDCOURT (ancien gouverneur du Djebel Druze), met een voorwoord van Maarschalk FRANCHET D'ESPEREY van de Académie française; 1935. Onderdeel van de „Collection de mémoires, études et documents pour servir à l'histoire de la guerre mondiale”; 220 p. Uitg. Maison Payot, Parijs. Prijs 18 frs.

In het voorwoord ontwikkelt Maarschalk F. D'ESPEREY de stelling, dat de perfectioneering der technische hulpmiddelen de noodzakelijkheid medebrengt het moreel van den troep, van elken gegradueerde, van elken soldaat op te voeren. Het aantal chefs d. w. z. degenen, die in den modernen oorlog in meerdere of mindere mate te beslissen en te bevelen hebben, is zeer toegenomen. Niet langer vecht het regiment, in aanval of verdediging, in gesloten bataljonsformatiën onder het oog van den kolonel te paard. In den modernen oorlog vecht elk klein onderdeel alléén. De actie van de groep is afhankelijk van een jong sergeant, een korporaal of een soldaat; de actie van den vechtswagen, die de vijandelijke liniën moet doorbreken en moet doorstooten tot de vijandelijke artillerie-opstellingen, is afhankelijk van een sergeant, korporaal of soldaat; de actie van het bombardementsvliegtuig, dat zijn bommen op honderden kilometers van zijn basis moet werpen, is misschien afhankelijk van een jong sergeant. In den modernen oorlog

is elke gegraduateerde chef van z'n kleine onderdeel. Moreel staat hij alléén in het hem omringende doodsgevaar. De technische hulpmiddelen, waarover iedere jonge chef beschikt (mitrailleur, tank, vliegtuig) zijn zoo licht onderhevig aan storingen; zal hij weerstand kunnen bieden aan de verleiding om het hem ter beschikking gestelde technische hulpmiddel in z'n werking te verstoren, teneinde, onder den druk van het doodsgevaar, alléén met zijn geweten, aan het gevaar te ontkomen? Geperfectioneerd materiaal is noodzakelijk, maar dan ook verhoogd moreel van de geheele troep. „A matériel perfectionné, moral renforcé: voilà la vérité qu'il faut répéter sans lassitude. La France donne des milliards pour cuirasser sa frontière: qu'elle songe aussi à cuirasser les coeurs. Mais ce n'est pas là un problème militaire. C'est une question d'éducation nationale, et une oeuvre de gouvernement!”

Hetzelfde geldt, doch in versterkte mate, voor Nederland.

Tengevolge van de gebeurtenissen bij Luik, Namen en Maubeuge in Augustus en Augustus-September 1914, kende de publieke opinie nog slechts zeer weinig waarde toe aan permanente versterkingen. Deels was deze algemeene meening het gevolg van de actie der Duitsche en Oostenrijksche pers, welke de stelling verdedigde, dat geen waarde meer kon worden toegekend aan permanente versterkingen onder de beschieting door moderne artillerie van de zwaarste kalibers (w.o. de 42 cm mortieren). Het gevolg was bij den verdediger: vóórtijdige demoralisatie en spoedige ontruiming van de plaats, in de overtuiging deze niet te kunnen houden. Generaal FOURNIER, commandant van Maubeuge, is hiervan mede het slachtoffer geworden, terwijl Maubeuge daardoor zijne strategische functie: den vijand zoolang mogelijk tegen te houden, een zoo groot mogelijk aantal troepen te binden en zoodoende de algemeene opmarsch te vertragen, niet ten volle kon vervullen. De gebeurtenissen bij Maubeuge (Augustus-September 1914) en bij Verdun (1916) hebben wederom de groote waarde, ook van betrekkelijk verouderde permanente werken in het licht gesteld, mits de verdediging op de juiste wijze gevoerd worde.

Na een voorwoord bespreekt de auteur in het eerste hoofdstuk de strategische functie, welke Maubeuge moest vervullen en behandelt vervolgens de bevelvoering der vesting, meer in het bijzonder de persoon van generaal FOURNIER, knap ingenieur, maar geen tacticus. Daarna bespreekt hij het in staat van verdediging brengen der vesting, de maatregelen, die werden genomen tusschen het uitbreken van den oorlog en het moment waarop de Duitschers, na Luik en Namen te hebben genomen, op 29 Augustus voor Maubeuge verschenen. Vervolgens wijdt de auteur enkele beschouwingen aan de Duitsche troepen, die aan de belegering deelnamen, aan het beleg, aan de capitulatie, aan de lotgevallen der colonne-CHARLIER (welke, in plaats van in gevangenschap te gaan, besloot een poging te doen Duinkerken te bereiken). Ten slotte bespreekt de auteur in het tiende hoofdstuk de lessen, die men uit de verdediging en het beleg van Maubeuge trekken kan.

Het boek is interessant omdat daarin herhaalde malen toestanden voorkomen, die veel analogie vertoonen met die, welke zich in Nederland voordoen.

Maubeuge moest vallen. Elke plaats, die in staat van isolement gebracht wordt, moet uiteindelijk vallen. Die plaats echter mag niet ondergaan, dan na volledig gebruik en integrale uitputting van alle ter beschikking gestelde middelen. Dit was in Maubeuge niet het geval: de vesting gaf zich over met $\pm$ 45.000 man en 450 kanonnen, terwijl de helft ongeveer der permanente werken nog volledig intact was. Had generaal FOURNIER de verdediging eenige dagen langer gevoerd, generaal VON ZWEHL zou zijn VIe brigade niet op 7 September naar de Marne hebben kunnen dirigeren. Aldaar zou het resultaat misschien anders zijn geweest.

Een enkel voorbeeld moge de nog steeds betrekkelijke waarde, ook van verouderde permanente versterkingen, in het licht stellen. Het fort Boussois (een der werken van Maubeuge) is vanaf des namiddags 29 Augustus tot des ochtends 6 September voortdurend gebombardeerd door middel van de zwaarste kalibers (waaronder 42 cm mortieren). Gedurende het eerste uur van het bombardement kwamen op het fort terecht 159 projectielen, terwijl, tusschen 13.25 uur en 18.30 uur van dienzelfden dag, 625 projectielen van genoemde soort op het fort insloegen. Het fort Boussois bezat slechts gemetselde gewelven van baksteen. De commandant van het fort, kapitein THABBARD, genie-officier, derhalve competent tot oordeelen, verklaart, dat het fort na de beschieting er treurig uitzag, doch dat de teweeg gebrachte vernielingen niet zoo ernstig waren als men op het eerste gezicht geneigd zou zijn aan te nemen. Voldoende ruimte bleef intact, waarin de manschappen onderkomen konden vinden. Het fort Boussois viel dan ook niet door de materiele gevolgen van het bombardement, maar tengevolge van de moreele inzinking der bezetting.

Napoleon III en Bismarck, door H. L. VAN OORDT, Luitenant-generaal b.d., *N. V. Stemering & Co.*, Rotterdam 1936. Prijs f 1.25

Het is mij een weemoedig voorrecht hier het laatste, posthume, werk te mogen bespreken van wijlen luitenant-generaal VAN OORDT, van wien „De Militaire Spectator” in den loop der jaren zoo menigmaal belangrijke bijdragen mocht publiceerden (laatstelijk in jaargang 1933 „Een onopgeloste neutraliteitskwestie”).

In een uiterst sympathieke voorrede schetst Schrijvers Dochter, Mevrouw A. P. VAN OORDT, de figuur van haar Vader, eindigende met de woorden: „Als een soldaat ging hij heen, toen God hem riep.

Il est mort comme on meurt sur les champs de bataille

Le Visage tourné vers l'Ennemi, Vainqueur”.

Bovengenoemde studie behandelt de ontwikkeling der internationaal-politieke verhoudingen gedurende den tijd van het tweede Fransche Keizerrijk, culmineerende in den Fransch-Duitschen oorlog „een episode van een eeuwenouden strijd”. Op heldere wijze doet Schr. zien, hoe uit het verleden het heden groeide en hoe het behandelde tijdsgewricht een onmisbare schakel vormt om tot begrip van dit heden te geraken. Wij wijzen er slechts op hoe de door Napoleon III „le grand méconnu” ontwikkelde denkbeelden (nationaliteitsbeginsel; democratische dictatuur, steunende op den in referendums tot uiting komenden volkswil; verstrekkende sociale voorzorg) in vele opzichten de voorloopers vormen van het nationaal-socialisme.

Van specifiek militair belang is het hoofdstuk over „De Fransche overwinningskans”, waarin Schr. aantoot, dat het vertrouwen in de overwinning waarmede Regeering en Volk in Frankrijk den oorlog begonnen, geenszins was misplaatst voor wat betreft het „instrument” (de troepen) en de nederlaag werd veroorzaakt doordat de leiding berustte bij diletanten, ongetwijfeld kranige soldaten maar zonder de vakkennis noodig voor hoogere troepenleiding. Schrijvers meening, dat WILHELM I door de talenten van VON MOLTKE een groot vorst is geworden, terwijl NAPOLEON III — ondanks alles wat hij voor Frankrijk had verricht — is gevallen door de onbekwaamheid van LEBOEUF en BAZAINE, zouden wij dan ook zoo begrepen willen zien, dat eerstgenoemde een groot leider was omdat hij de juiste mannen op de juiste plaatsen wist te brengen (BISMARCK, VON ROON, VON MOLTKE), terwijl aan laatstgenoemde de daartoe noodige menschenkennis heeft ontbroken. Zoo gezien geldt ook hier „die Weltgeschichte ist das Weltgericht”.

Schrijvers meeningen in het laatste hoofdstuk, waarin het heden in verband met de gebeurtenissen van 1870/71 wordt besproken, kunnen wij niet ten volle deelen. Zoo acht Schr. den huidige wapeningswedstrijd veroorzaakt door de krachtige geheime herbewapening van Duitschland, welke de andere mogendheden dwong zich eveneens te bewapenen. In het hernemen van de Duitsche wapeningsvrijheid ziet Schr. niet anders dan een openlijke erkenning van hetgeen reeds in het geheim was geschied en niet langer kon worden gecamoufleerd.

Wij houden het ter zake met den uitnemenden kenner van het Duitsche leger, generaal-majoor J. J. G. BARON VAN VOORST TOT VOORST, die in zijn onlangs verschenen werk „De Duitsche Herbewapening” aantoot, dat de z.g. geheime Duitsche herbewapening niet veel te beteekenen heeft gehad. „De geest van „Im Westen nichts neues” werkte nog jaren door; zelfs de fabrieken van Krupp werkten op halve kracht en niet aan wapenfabricage”.

Wij meenden in den geest van den hooggeschaten Schrijver te handelen door deze bezwaren niet terug te houden, want, zooals in het motto van het besproken werk wordt gezegd: „alleen door . . . wisseling van gedachten kan de historische wetenschap voldoen aan haar voornaamsten eisch: een leermeesteresse des levens te zijn.”

Moge de laatste studie van generaal VAN OORDT de belangstelling vinden, die zij ten volle verdient, vooral ook in den kring der weermacht.

C.

ADVIEZEN EN INLICHTINGEN

Vraag 35. In V. Veld. I, p. 103 (voorl. al.) wordt het begrip „marschgroepen” behandeld. Deze zinsnede vangt aan met: „De omstandigheden kunnen het gewenscht maken . . . enz”.

Gev. Handl. I, p. 66 (1e al.) geeft eenige voorbeelden van bedoelde omstandigheden.

Gaarne zag ik nog eenige voorbeelden tegemoet van gevallen waarin vorming van marschgroepen gewenscht (noodzakelijk) is.

In dit verband vernam ik mede gaarne of het tactisch onjuist (ongewenscht) is een aan beide zijden aangeleunde divisie te doen marcheeren in twee marschgroepen en

waarbij de voorhoeden dier marschgroepen tot opdracht hebben in het aangewezen vak op te rukken tot de gevechtsaanraking tot stand is gebracht,

Bij een gehouden oefening werd van meerdere zijden in dit geval de vorming van marschgroepen bestreden en die van colonnes bepleit. Opgemerkt wordt dat bij een soortgelijke oefening in de M.S. 1935 (bl. 302), eveneens sprake was van marschgroepen.

Antwoord. Ten aanzien van het vormen van marschgroepen bij *marschen op grooten afstand van den vijand* noemt punt 66 van Gev. Handl. I, eenige omstandigheden, welke voor den commandant van een groote eenheid aanleiding kunnen zijn om daartoe over te gaan.

Ten aanzien van de wijze van verplaatsing eener groote eenheid bij *marschen op korten afstand van den vijand* verwijst punt 68 ons naar het hoofdstuk „Het gevecht” (i.c. naar Deel II). Wij zullen dus moeten afwachten, wat in Deel II zal worden bepaald. Evenwel zijn wij van meening, dat — om tijdens een opmarsch te ontkomen aan de bezwaren, welke aan de berichtenwisseling en de bevelsoverbrenging zijn verbonden — het de voorkeur verdient om in gevallen, waarin het opmarschvak van een divisie breed, het aantal dwarswegen gering en het terrein weinig overzichtelijk is, met *marschgroepen* op te rukken. Hierop zouden wij een uitzondering willen maken wanneer tijdens den opmarsch een zóó ernstig gevecht mogelijk wordt geacht of de D.C. omtrent 's vijands toestand en voornemens dermate in het onzekere verkeert, dat hij uit dien hoofde het niet wenschelijk oordeelt om aan ondercommandanten (i.c. de marschgroepscommandanten) een groote mate van zelfstandigheid te verleenen.

Vraag 36. Op welke wijze geschiedt bij een voorposten detachement (legering op grooten afstand), de aanwijzing van het „algemeen piket” bedoeld in V. Veldd. I, p. 393?

Toelichting:

Aannemende het geval van een vpd. ter sterkte van een compagnie infanterie, waarbij het vpd. is opgesteld met bv. 2 (of 3) voorsecties en 2 (of 1) sectie als compagniereserve, gaat het er om of voor algemeen piket een der voorsecties wordt aangewezen, dan wel een der secties van de reserve.

Aanwijzing van een voorsectie is n.m.m. gewenscht om te kunnen voldoen aan den eisch: gezichtsverband met de wachten (V. Veldd. 393, 2e al.), doch lijkt mij weder minder gewenscht omdat uit zoo'n voorsectie (welke wellicht al personeel voor een wacht heeft moeten leveren), ook nog personeel geput zou moeten worden voor de door C.—vpd. uit te zenden patrouilles.

De meest gewenschte opstelling enz. van een vpd. lijkt mij met 2 (cq. 3) voorsecties (de wachten geleverd uit de voorsecties), en 2 (c.q. 1) secties als compagniereserve, waarbij een dier secties bestemd is voor „algemeen piket”. De C.—vpd. heeft dan tevens die sectie — waaruit hij personeel moet aanwijzen van door hem uit te zenden patrouilles — bij de hand.

Antwoord. Bij een vpd. ter sterkte van een compagnie en aannemende, dat een algemeen piket ter sterkte van een sectie noodzakelijk wordt geacht, treden de sectiën bij toerbeurt op als algemeen piket. Zulks is geboden in verband met de aflossing (V. Veldd. I p. 393, laatste al.). Het algemeen piket bestaat in dit geval dus uit een sectie min de piketten bestemd voor de lichte mitrailleurs dier sectie. Deze sectie is (behoudens bedoelde piketten) niet opgesteld in haar gewone gevechtsofstelling, doch de manschappen blijven op een daartoe gunstig punt bij elkaar (p. 393, tweede al.), zoodat het uit dien hoofde onverschillig is welke sectie als alg. piket wordt aangewezen.

Een algemeen piket is alleen van belang „zoo lang de gevechtsofstellingen niet volledig bezet behoeven te zijn” (zie den aanhef van p. 393 en van p. 394). Het dient als veiligheidsfactor voor het geval het vpd. onder deze omstandigheden wordt overvallen en wellicht één of meer der piketten in den pan worden gehakt. Voorts als bron voor de uit te zenden patrouilles.

Wordt het vpd. gealarmeerd, dan begeven ook de manschappen van het algemeen piket zich naar hun gewone gevechtsofstellingen. (Punt 394, laatste alinea).

De meest gewenschte opstelling van een vpd. laat zich moeilijk schematisch aangeven. De opstelling toch is in het bijzonder afhankelijk van den vijand, de ontvangen opdracht en het terrein.

Het vorenstaande geldt zoowel voor legeringsvoorposten p. 393 en 434) als voor dekkingsvoorposten (p. 449 en 456).

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD,

Bij de lichte troepen.

Bevorderd.

tot eerste-luitenant, met ingang van 1 Aug.
tweede-luitenant J. L. MARIS en R. A. BARON VAN HEECKEREN VAN BRANDSENBURG, onderscheidenlijk van I R.H. en van II R.H.
tot eerste-luitenant bij het dienstvak der mil. adm. met ingang van 1 Aug.
tweede-luitenant H. B. IJDO, van dat dienstvak bij Ie R.H.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant-vlieger P. J. B. RUIJS DE PEREZ, overgeplaatst bij II R.H. en bestemd voor het 3e halfregiment (blijft gedetacheerd bij de Rijschool).

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd.

tot officier van gezondheid der tweede klasse, reserve-eerste-luitenant J. C. A. FISCHER 4 Juli, onder gelijktijdig eervol ontslag als reserve-officier.

Bevorderd.

tot luitenant-kolonel-magazijnmeester, met ingang van 1 Juli,
majoor-magazijnmeester J. S. C. RINK, van Staf art. toegevoegd aan den D.M.L.
tot reserve-kolonel, met ingang van 4 Juli, reserve-luitenant-kolonel J. A. J. M. SCHOTMAN, van Staf inf.
tot reserve-officier van gezondheid der eerste klasse, reserve-officieren van gezondheid der tweede klasse T. SMEDING en B. G. ZIEDSES DES PLANTES, beiden 2 Juli, zoomede H. WAMSTEKER, J. SCHRIPSEMA, J. VAN WERMESKERKEN en J. H. HATTINK, allen 21 Juli.
tot eerste-luitenant, met ingang van 1 Aug. tweede-luitenant J. J. W. BERKHOUDT, van 6e R.I., J. DE VRIES, van S.R.O.I., A. L. M. VREESWIJK, van 13e R.I., J. KROPF, van 18e R.I., J. P. F. VAN DER HORST, van 4e R.I., E. A. DE JONG, van 5e R.I., P. J. CORNELISSEN, van 19e R.I., R. M. E. F. SEVENSTERN, op nonactiviteit, J. SERRE, van 16e R.I., H. F. H. VAN BOEKHOUT, van 2e R.I., J. C. ZUIDEMA, van 15e R.I., D. OVERBEEKE, van 20e R.I., G. A. VAN DEN BERGH, van 9e R.I., H. M. STAM, van 1e R.I., A. J. M. GROOT, van 3e R.I., C. W. BROUWERS, van 13e R.I., E. C. J. M. VAN DE LAARSCHOT, van 1e R.I., A. J. W. BECHT, van R.M.A., L. W. C. ADANK, van Staf art., S. H. HOOGTERP, van S.R.O.O.A., H. L. T. UBBINK, van 4e R.V.A., L. E. BROUWER, van 2e R.V.A., K. W. H. BRANTJES, van R.K.A., F. E. LAGERWERFF, van K.R.A.,
en de tweede-luitenant der mil. adm. A. H. S. TIELEMAN, van 17e R.I., J. J. F. REERINGH, assistent-magazijnmeester te *Woerden*.
tot reserve-luitenant-kolonel voor spec. diensten, met ingang van 1 Juli reserve-majoor voor spec. diensten P. J. HAMELBERG, van 2 R.V.A.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant D. C. DE VRIES, van S.R.O.I. (*Kampen*), bestemd tot leeraar bij de K.M.A. en overgeplaatst bij Staf inf., 1 Sept.
Kapitein A. G. M. BOOST, van R.G.Tr., benoemd tot adjudant van het korps, 20 Juli.

- Eerste-luitenant P. A. GOEDHART, van Treinafd. IV A. Brig. overgeplaatst bij 3 R.V.A., 1 Aug.
- Tweede-luitenant C. DRONKERS, van 7 R.V.A., overgeplaatst bij R.M.A., 1 Juli.
- Tweede-luitenant J. DE VRIES, van 8 R.I., overgeplaatst bij S.R.O.I. (*Kampen*), 1 Aug.
- Eerste-luitenant-vlieger P. J. B. RUIJS DE PEREZ, van L.V.A., overgeplaatst bij II R.H.
- Eerste-luitenant C. A. BIJLAARD, van R.M.A., overgeplaatst bij de Comm. van proefn. 1 Juli.
- Kapitein Mr. A. F. STEFFEN, van S.R.O.I. (*Kampen*) overgeplaatst bij 19 R.I., 1 Aug.
- Tweede-luitenant der mil. adm. H. B. IJDO, eervol ontheven uit de functie van assistent-magazijnmeester bij het Centr. Mag. te Amsterdam en overgeplaatst bij het I R.H., 1 Juli.
- Eerste-luitenant der mil. adm. B. VAN DEN BOSCH, bestemd tot assistent-magazijnmeester bij het Centr. Mag. te Amsterdam, 1 Juli.
- Eerste-luitenant F. SOER, van 4 R.V.A., overgeplaatst bij 8 R.V.A., 1 Juli.
- Kapitein C. E. W. de HAAN, van 5 R.I., overgeplaatst bij den Plaatselijken Staf en bestemd tot plaatselijke-adjutant te *Amsterdam*, 6 Juli.
- Kapitein J. H. C. SMELTZER, van 4 R.V.A., bij den Staf art. benoemd tot kapitein-magazijnmeester, 10 Juli (Werkzaam gesteld bij het magazijn te *Delft*).
- Tweede-luitenant B. H. J. CALLENBACH, van 1 R.I., overgeplaatst bij 18 R.I., 1 Aug.
- Eerste-luitenant E. V. KENGEN, van S.R.O.I. (*Breda*) overgeplaatst bij 2 R.I. en werkzaam gesteld bij het Korps politietroepen als commandant der onderafdeeling *Zutphen*, 6 Juli.
- Eerste-luitenant J. H. ACKERSTAFF, van R. G. Tr., benoemd tot adjudant bij het IIIe Bataljon, 1 Aug.
- Eerste-luitenant J. W. E. MULDER, van Staf genie te *Zwolle*, overgeplaatst naar *den Oever*, 1 Aug.
- Kapitein C. VAN BOVEN, van Staf genie te 's-Gravenhage (gedet. te *Nijmegen*), overgeplaatst naar *Nijmegen*, 1 Aug.
- Tweede-luitenant L. C. DIJKSTRA, van R.G.Tr., overgeplaatst bij K.P. en T., 27 Juni.
- Eerste-luitenant W. G. BAKKER, van K.P. en T., eervol ontheven van zijn plaatsing bij dat korps en overgeplaatst bij 8 R. I., 1 Oct.
- Eerste-luitenant C. J. VERMEULEN, van 19 R.I. en gedetacheerd te *Delft*, overgeplaatst bij 6 R.I., 16 Sept.
- Eerste-luitenant G. P. W. PIERSMA, van 8 R.V.A., gedetacheerd bij de Comm. van proefn. en overgeplaatst bij K.L.W.A., 1 Juli.
- Kapitein C. E. CHIVAT, van 21 R. I., detachering ten bureele van den Garnizoenscommandant te *Utrecht* verlengd tot uiterlijk 1 Nov.

Eervol ontslagen.

- Kapitein J. H. VAN RIESEN, van Staf inf., 15 Juni.
- Reserve-majoor G. R. EBENS, van 5 R.I., 26 Juni.
- Reserve-majoor der mil. adm. T. CAMERLING, van 11 R.I., 1 Aug.
- Reserve-kapitein F. J. VAN DUNNEWOLD, van 14 R.I., 20 Juli.
- Reserve-kapitein J. H. WEIDIJK, van 19 R.I., 31 Juli.
- Reserve-luitenant-kolonel G. G. ZONNEVILJE, van Staf V I. Brig., 28 Juli.
- Reserve-majoor voor spec. diensten H. M. G. HIGLY, van den Generalen Staf, 30 Aug.
- Reserve-luitenant-kolonel J. H. A. J. DANIËLS, van Staf IV I. Brig., 1 Aug.
- Reserve-kapitein Ir. V. DISSELKOEN, van R.G.Tr., 1 Juli.

Benoemd tot Adjudant in Buitengewonen Dienst van Hare Majesteit de Koningin, met ingang van 7 Juli.

- Kolonel A. R. VAN DEN BENT, C.-Brig. Gr. en J. (I I. Brig.).

Overleden.

- Reserve-Dirigeerend-paardenarts met den rang van majoor Dr. M. H. J. C. THOMASSEN. 14 Juni 1936 te *Laren*.

UITBREIDING VAN HET CONTINGENT, VERLENGING VAN DEN OEFENTIJD, AANSCHAFFING VAN LUCHTAFWEERGESCHUT EN GRENSBEVEILIGING.

Bij de behandeling van het ontwerp van wet betreffende de wijziging en verhooging van het achtste hoofdstuk der Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1935 (betrekking hebbende op de aanschaffing van 12 pantserauto's) in de Eerste Kamer der Staten-Generaal op 15 Juli 1936 werd door den afgevaardigde Jhr. DE SAVORNIN LOHMAN o.m. het volgende opgemerkt.

„Alleen zou ik met een enkel woord nog eens met aandrang willen wijzen op de algemeen erkende noodzaak bijv. van de *uitbreiding van het contingent*, waaromtrent het gerucht loopt, dat dat weer van de baan is. Dat zou ik in hooge mate betreuren. Voorts wijs ik op de noodzaak van *uitbreiding van den oefentijd* en van de *aanschaffing van luchtdoelartillerie*, om maar enkele onderwerpen te noemen. Ik zwijg er verder over, alleen vestig ik de aandacht van de Regeering op het standpunt, dat de Engelsche Regeering inneemt, die het militaire belang op dit oogenblik in verband met de omstandigheden zóo groot acht, dat andere belangen, ook dat van het evenwicht van de begrooting, daaraan ondergeschikt moeten worden gemaakt. Kan de Minister ons iets van zijn plannen mededeelen? Er bestaat op dit punt een zekere ongerustheid in den lande.”

Voorts vroeg de Heer DE SAVORNIN LOHMAN inlichtingen omtrent de *grensbeveiliging*.

Door den *Minister van Defensie a.i.* werd hierop het volgende geantwoord.

„16 batterijen luchtafweergeschut zijn reeds besteld. Men moet hierbij rekening houden, dat men bij de mentaliteit, die op het oogenblik in vele landen van Europa bestaat, niet alles tegelijk kan krijgen ¹⁾.

Wat de andere punten betreft, daaromtrent kan ik nog geen positieve mededeelingen doen. Wel ten aanzien van de uitbreiding van de politietroepen en wat de bedoeling daarvan is in verband met de grensbeveiliging. In het algemeen is het de bedoeling, dat de kazematten, als zij gereed zijn, een kernbezetting krijgen uit de politietroepen voor de bediening van de daarin aanwezige bewapening en dat voor het overige de grensbeveiliging zal worden gezocht in deze richting, dat de troepen voor de grensbeveiliging losgemaakt zullen worden van de voor-mobilisatie. Op het oogenblik is zulks met de voor-mobilisatie verbonden. Een voor-mobilisatie eischt de oproeping van tusschen de 80.000 en 90.000 man en daartoe gaat men dus niet zoo snel over en daardoor zou men wat de grensbeveiliging betreft wel eens te laat kunnen komen. Daarom is aan den Chef van den generalen staf opdracht gegeven een wijziging van deze zaak in orde te brengen en mij is medegedeeld, dat dat in 2 of 3 maanden zijn beslag zal kunnen krijgen.”

(Handelingen der Staten-Generaal, 1935/36, I, blz. 737 en 738).

¹⁾ Deze mededeeling bewijst wel hoe gevaarlijk het is defensie maatregelen uit te stellen, tot het oogenblik dat de nood aan den man komt.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN.

V.I.S., AANHANGSEL C. BIJZONDERE GENIEWERKZAAMHEDEN TE VELDE. (VOOR PIONIERS).

Indeeling en hoofdzakelijke inhoud.

In den laatsten grooten oorlog heeft de taak van de pioniers een zoodanige uitbreiding ondergaan, en zijn bovendien in den aard en in de technische uitvoering van de door pioniers te verrichten werkzaamheden zoo vele wijzigingen gekomen, dat in dit opzicht bestaande voorschriften en handboeken niet meer op de hoogte van den tijd waren en het noodzakelijk werd geacht om een en ander in een voorschrift vast te leggen.

Bovendien is in de andere deelen van het V.I.S. meermalen verwezen naar door de pioniers te verrichten werkzaamheden, zoodat het onderwerpelijke Aanhangsel tevens is te beschouwen als een aanvulling van verschillende andere deelen van het V.I.S.

Van de door pioniers uit te voeren werkzaamheden is een gedeelte beschreven in:

Aanhangsel A. Gebruik en toepassing van springmiddelen; en in

Aanhangsel B. Mineeren en sappeeren.

De overige werkzaamheden, beschreven in dit Aanhangsel C, zijn zoo veelomvattend, dat zelfs bij een uiterst beknopte behandeling, dit Aanhangsel zeer omvangrijk werd. Het

karakter van een gemakkelijk mede te voeren en eenvoudig te raadplegen voorschrift zou dan ook verloren gaan, wanneer dit Aanhangsel als één deel van het V.I.S. zou zijn uitgegeven.

In verband hiermede is het noodzakelijk gebleken om dit Aanhangsel te splitsen in drie gedeelten, welke elk een afgerond geheel vormen, t.w.:

1. Gemeenschappen.
2. Legering en verpleging.
3. Verschillende werkzaamheden.

1. Gemeenschappen.

In dit deel zijn de volgende onderwerpen vereenigd:

a. *Bruggen*. Behalve algemeene gegevens voor de voorbereiding en de uitvoering van brugslag, zijn behandeld;

de 5 t- en 10 t-bruggen;

bruggen van voorbereid materieel, voor zoover deze door pioniers worden geslagen; verbeteren en herstellen van bruggen; en inrichten voor gewoon verkeer van spoorwegbruggen.

b. *Wegen*. Beschreven zijn de constructie, het maken, verbeteren, herstellen en onderhouden van colonnewegen voor middelbaar en voor zwaar verkeer, alsmede het maken van wegen in trechtervelden, en het aanleggen en onderhouden van wegen in geïnundeerde terreinen.

c. *Kabelbanen*. Van dit onderwerp zijn alleen behandeld de tijdelijke kabelbanen, zooals deze voor militaire doeleinden in aanmerking kunnen komen in het polderland, in en nabij inundatiegebieden en in duinterrein.

d. *Waterwegen*. De behandeling van dit omvangrijke onderwerp is beperkt tot de taak van de pioniers bij het maken van nieuwe waterwegen, en bij het verbeteren en het onderhouden van en het treffen van voorzieningen aan bestaande waterwegen.

e. *Los- en laadplaatsen*. Naast de reeds in V.I.S. III, *Wegen en bruggen*, beschreven los- en laadplaatsen, zijn hier behandeld voorbeelden en aanwijzingen voor het maken van steigers en landhoofden en van inrichtingen voor het lossen van materieel van schuiten in voertuigen of op den wal en omgekeerd.

2. Legering en verpleging.

De in dit gedeelte vereenigde onderwerpen zijn:

a. *Watervoorziening*, omvattend de waterwinning, het zuiveren en het uitdeelen van water.

b. *Reiniging en vuilverwijdering*, waarbij zijn behandeld wasch- en badinrichtingen, ontluizingsinrichtingen en de maatregelen, noodig voor de vuilverwijdering.

c. Het maken van *barakkenkampen*, zoowel voor troepen als voor het interneeren van krijgsgevangenen, vluchtelingen, e.d.

d. De verschillende *inrichtingen voor den geneeskundigen dienst*, als hoofd- en hulpverbandplaatsen, eerste hulpposten, ziekenbarakken en barakkenhospitalen.

e. *Het begraven te velde*.

Bij de behandeling van dit gedeelte is rekening gehouden met de hygiënische eischen, welke thans aan de legering en de verpleging van troepen te velde moeten worden gesteld, mede op grond van de ervaringen, welke in dit opzicht in den laatsten oorlog werden opgedaan.

Tevens werden in dit voorschrift de belangrijke gegevens vastgelegd, welke gedurende de mobilisatiejaren betreffende het inrichten van barakkenkampen en barakkenhospitalen in ons land zijn verkregen.

3. Verschillende werkzaamheden.

In dit gedeelte zijn de volgende onderwerpen behandeld:

a. De gereedschappen en werktuigen, welke behooren tot de uitrusting van de compagnie pioniers en de pionier- en pontonafdeeling van de lichte brigade, alsmede die werktuigen, welke door pioniers te velde kunnen worden gebruikt.

Bij de behandeling van deze zeer omvangrijke materie moest worden volstaan met het vermelden van algemeene gegevens en aanwijzingen. Zulks om te voorkomen, dat bij de snelle ontwikkeling van de techniek van de werktuigen, het voorschrift spoedig verouderd zou zijn en tevens met het oog op de noodzakelijke beknoptheid.

b. Algemeene aanwijzingen omtrent *grond- en heuwerk, ontwatering en bemaling, en betonwerk*.

c. De werkzaamheden, welke moeten worden verricht ten behoeve van de *luchtstrijdkrachten*.

d. *Hindernissen*, waarbij beschreven zijn de electrisch geladen draadhindernissen, het stellen van niet-voorbereide onderwaterzettingen, het opsporen en onschadelijk maken van vijandelijke mijnen, en de hindernissen tegen vechtwagens.

e. Houten en stalen *uitkijkstellingen*.

f. De inrichting van *pionierparken* en *materialendepots*.

g. De beginselen, welke moeten worden in acht genomen bij het *organiseeren van technische werkzaamheden*.

Voorts zijn in dit gedeelte een aantal tabellen opgenomen, welke bij het uitvoeren van werkzaamheden door pioniers van belang kunnen zijn.

KLEEDING- EN UITRUSTINGVOORSCHRIFT.

Het nieuwe *Kleeding- en Uitrustingsvoorschrift* bevat de bepalingen en gegevens, welke voorheen in twee afzonderlijke voorschriften voorkwamen, n.l. het *Kleeding- en Uitrustingsvoorschrift 1924* (Gew. herdr.) en den *Kleeding- en Uitrustingsstaat en Ledergoedstaat*. Hierdoor is voorkomen, dat tal van bepalingen, die zoowel voor vreedstijd als voor mobilisatietijd gelden, tweemaal moesten worden opgenomen.

De oude voorschriften hadden door de talrijke, daarin aangebrachte wijzigingen veel aan duidelijkheid ingeboet, hetgeen aanleiding gaf tot verschillen van opvatting, vooral bij de opleggingen voor mobilisatie. Dit klemt te meer, nu ingevolge pt. 86 van het Mob. V.L. dl. I de verantwoordelijkheid voor de mobilisatie-oplegging is gelegd op de troepencommandanten inplaats van op de intendanten.

Behalve den tekst, waarin thans de punten doorlopend genummerd zijn en welke in twee hoofdstukken is verdeeld — I. *Kleeding en Uitrusting* en II. *Ledergoed* — bevat het nieuwe voorschrift als bijlage I den *Kleeding- en Uitrustingsstaat* en als bijlage II den *Ledergoedstaat*.

Bijlage I heeft kolommen voor:

de dienst- en oefeningskleeding en uitrusting;

de mobilisatie-kleeding en uitrusting; onderverdeeld in kolommen, vermeldende:

a. de geheele mobilisatie-kleeding en uitrusting;

b. de kleeding en uitrusting, welke door de dienstplichtigen met groot verlof worden medegenomen;

c. de kleeding en uitrusting waarvan verwacht wordt dat de dpl. deze bij mobilisatie zelf medebrengen.

d. de op te leggen mobilisatiekleeding en uitrusting, onderverdeeld in verband met de verschillende functies.

In *bijlage II* is zooveel mogelijk de volgorde van de categorieën genomen, zooals die voorkomt in L.O. 1931 nr. 236.

Evenals het oude *Kleeding- en Uitrustingsvoorschrift* bevat het nieuwe verschillende modellen. Aan model 1, de *Kleeding- en Uitrustingslijst*, zijn toegevoegd:

1e. aanwijzingen voor het invullen van deze lijst, en

2e. voorbeelden voor het invullen van de voorzijde van de lijst, waarmede wordt beoogd het verkrijgen van meer eenheid in de wijze van invulling bij de onderdeelen.

Achter in het voorschrift is thans een *alphabetisch register* opgenomen.

VEREENIGING TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

Werkplan voor het jaar 1936.

1. *October* Is wijziging van onze dienstplichtwet urgent? Spreker: Kolonel van den Generalen Staf Jhr. J. TH. ALTING VON GEUSAU.
2. *November* De luchtdoelbestrijdingsmiddelen voor het veldleger. Spreker: Luitenant-Kolonel der Luchtdoelartillerie A. J. MAAS.
3. *Januari* Onze hogere bevelvoering in vredes- en oorlogstijd. Spreker: Zijne Excellentie Luitenant-Generaal b.d. H. F. G. A. VAN ERMEL SCHERER.
4. *Februari* Hoe moeten onze lichte troepen georganiseerd zijn? Spreker: Kapitein van den Generalen Staf M. R. H. CALMEIJER.
5. *Maart* Onze luchtstrijdkrachten met het oog op den landoorlog. Organisatie en gebruik. Spreker: Kolonel van den Generalen Staf P. W. BEST.
- *Reserve.* Onze nieuwe tactische voorschriften. Spreker: Kapitein van den Generalen Staf A. O. H. DYXHOORN.

UIT DE VAKPERS

DE GENEESKUNDIGE DIENST BIJ EEN GEMOTORISEERDE DIVISIE.

Stabsartz HIRSCHBERGER geeft ons zijn gedachten over de organisatie van den geneeskundigen dienst bij een gemotoriseerde divisie. Waar er nog geen practische ervaring over bestaat, kan dit vraagstuk alleen nog maar op grond van theoretische overwegingen worden gezien.

Het eigenaardige karakter van een dergelijke divisie wordt gevormd door groote snelheid, gepaard gaande met sterke vuurkracht. Het doel ervan is: snelle, bewegelijke gevechtsvoering over groote ruimte, verspreide strijdwijze van zelfstandige gevechtsgroepen, verhoogde mogelijkheid van verrassing van den vijand door omvatting, flank- en rugaanval en door onverwachte verplaatsing van het zwaartepunt, bovendien zeer geschikt voor het verrichten van verkenningen, waartegenover staat een gebondenheid aan de wegen, lange marschkolonnnes met dikwijls groote afstanden tusschen de verschillende onderdeelen, waardoor moeilijkheden in het overbrengen van berichten en bevelen kunnen ontstaan, hetgeen de leiding onzekerder maakt. De snelheid veroorzaakt bovendien een snelle verwijdering van de basis, daarom is in ruime mate medevoeren van munitie en verplegingsartikelen noodzakelijk.

Op welke wijze zal de G.D. zich aan bovenstaande omstandigheden kunnen aanpassen? In de eerste plaats zal deze dienst ook geheel gemotoriseerd dienen te zijn. Ook dan is de voor de (Duitsche) infanteriedivisie bestaande organisatie (1 geneeskundige compagnie, 1 veldhospitaal en 2 ziekenautotreinen) voor de gemotoriseerde divisie ongeschikt. De genoemde organisatie kan alleen bij een betrekkelijke stabiliteit in de gevechtshandelingen tot goede werking komen, die zich bij gebruik van de gemotoriseerde divisie niet zal voordoen. Bovendien moet met de dikwijls groote zelfstandigheid der onderdeelen rekening worden gehouden, die een centrale leiding van den G.D. bij de divisie zeer zal bemoeilijken.

Het zwaartepunt der gewondenverzorging zal naar voren, d.w.z. van de divisie naar het regiment moeten verschoven worden. Het veldhospitaal is niet bruikbaar, in de plaats daarvan zullen een voldoende aantal niet-geïmproviseerde gewondentransportmiddelen moeten worden ingedeeld, die wat snelheid betreft geheel en wat betreft terreinmogelijkheden en eventueel ook pantsering ten deele aan de voertuigen van het betrokken onderdeel zullen moeten zijn aangepast. Tot bij de compagnie behooren gewondenafvoermiddelen aanwezig te zijn. Schr. stelt zich nu de volgende organisatie voor. Bij de compagnie: een onderofficier en 2—4 manschappen van de geneeskundige troepen. Deze beschikken over een motor met zijspan, teneinde de onderofficier snel verplaatsbaar te maken, verband mede te voeren en eventueel voor vervoer van 1 liggende en 1 zittende gewonde.

Bij het bataljon: 2 off. v. gez., 1 onderofficier, 1 geneeskundige auto en 1 motor met zijspan. Deze auto moet van een bijzondere constructie zijn en in terreinmogelijkheden niet voor de keukenwagen van het onderdeel onderdoen. Zij moet gelegenheid geven tot het verrichten van kleinere chirurgische ingrepen, het aanleggen van grootere verbanden, tevens dienen voor vervoer van verband, sera, brancards, enz., voorts kan zij gebruikt worden voor de verplaatsing van één der off. v. gez., en voor vervoer van 2 liggende of meerdere zittende gewonden. Beter is het echter hiervoor een 2e automobiel te bestemmen. De motor dient voor de bewegingen van den 2e off. v. gez., c.q. den onderofficier, het medenemen van kleine hoeveelheden verband en eventueel voor vervoer van 1 liggende en 1 zittende gewonde.

Bij het regiment: 1 off. v. gez., 1 onderofficier, 1 gemotoriseerde geneeskundige trein, bestaande uit een personenauto, een motor met zijspan, een motor voor ordonnance, een operatiewagen, vijf ziekenauto's, elk voor 4 liggende gewonden, waarvan zich minstens 2 ook buiten de wegen moeten kunnen bewegen, een transportauto voor geneeskundig en ander materieel, een keukenauto en een auto voor het personeeltransport. Ingedeeld zijn 2 off. v. gez., waaronder 1 chirurg, en 40 ziekendragers.

Met bovenstaande organisatie moet de zelfstandige verzorging van het regiment verzekerd zijn. Bij de divisie beschikt de divisie-arts dan nog als reserve over een geneeskundige trein, als voor het regiment beschreven, versterkt met 1 of 2 groepen ziekenauto's en met 2 voorraadauto's met geneeskundig materieel.

De zeer wisselende omstandigheden die zich bij een gemotoriseerde divisie zullen kunnen voordoen, maken het opstellen van een schema voor de werking van den G.D. onmogelijk. Van de off. v. gez. zal een zeer goed tactisch inzicht worden vereischt, gepaard gaande met een snelle besluitvaardigheid. De tijd, toegemeten voor gewondenverzorging, zal als regel kort zijn, het zal een groot verschil opleveren of men in het eigen of in het vijandelijke land strijdt. Marschvaardige gewonden zullen door de groote af te leggen afstanden niet meer voorkomen. Soms zullen gewonden in de richting van het front worden medegenomen, als de verbinding achterwaarts onvoldoende beschermd is. Ook moet rekening gehouden worden met het feit, dat door plotselinge verplaatsingen van een onderdeel ziekenauto's, die achterwaarts zijn gereden, soms eerst na langen tijd daarbij zullen kunnen terugkeeren. In het algemeen zal moeten worden nagestreefd: verzorging van de gewonden zoo dicht mogelijk bij de plaats waar zij gewond werden, met het doel hen transportabel te maken; de vervoermiddelen bij de kleinere onderdeelen zooveel mogelijk intact te houden door de langere transporten door de grootere eenheden te laten verzorgen; zooveel mogelijk gebruik te maken van de veldhospitelen van infanteriedivisies en in eigen land van aanwezige ziekenhuizen voor het verplegen van zwaargewonden.

Natuurlijk zal de G.D. van het legerkorps die van de divisie zooveel mogelijk moeten steunen.

Militär Wochenblatt, 25 October 1935, nr. 16.

Dr. Dx.

MOTORISATIE EN MARSCHEN TE VOET.

Een lange marsch, warm weer, wellicht ook nog een regenbui met daarna een bedekte lucht, zware bepakking, menigeen die de eer had de uniform te dragen, zal zich dergelijke omstandigheden wel herinneren. En dan zal daarbij wellicht de gedachte naar voren komen, zegt Commandant PIERRE QUENOT, dat met de voortschrijdende motorisatie marschen te voet nu wel tot het verleden zullen behooren. Niets is minder waar. De motorisatie, d.w.z. het vervoer van troepen per auto heeft afgedaan op ten minste 15 km van 's vijands voorste lijn. Daar verliezen de wegen als zoodanig hun beteekenis, ja zijn zij zelfs gevaarlijker dan het zijterrein. En de marsch door het terrein is zwaar. Maar ook op gewone wegen is een marsch over groote afstanden allerminst uitgesloten.

Tegen het einde van den oorlog beschikten de Geallieerden over duizenden auto's en toch waren marschen van 50 km lang geen uitzondering. De noodzakelijkheid om in de toekomst, ondanks voortschrijdende motorisatie op marschen te voet te rekenen, is nog altijd even groot als vroeger. De troep dient dus behoorlijk te worden getraind. Weliswaar is een niet-getrainde troep tot een enkele, zelfs tot verscheidene geweldige prestaties in staat, maar dit mag niet als norm worden aangenomen. Regelmatige training blijft noodig, vooral waar de hedendaagsche mensch door de vele middelen van versneld vervoer (in ons land zeker het rijwiel niet te vergeten) het loopen als lastige bijzaak beschouwt.

Voor een doelmatige training geeft schr. een tableau, dat hem in de praktijk de beste resultaten heeft opgeleverd.

Wij kunnen met voldoening vaststellen, dat de in dit tableau aangegeven lijn, langzame en geleidelijke opklimming wat betreft afstand en bepakking, nagenoeg geheel overeenkomt met de reeds jaren in ons leger gevolgde methode van marschtraining.

Schr. wil voorts na iedere marschoefening een gevechtsoefening houden, daar dit toch in werkelijkheid ook veelal het doel van de marsch zal zijn, dan wel inkwartiering en niet zooals nu zoo vaak gebeurt van kazerne naar kazerne. Verder hecht hij groote waarde aan een nauwkeurige voetinspectie na den marsch. Niet alleen dat daardoor een goede behandeling der voetziekten e.d. verzekerd is, waardoor het aantal uitvallers tot een minimum beperkt wordt, maar ook voor het moreel van den troep is zulk een inspectie uitstekend.

Het geheel is een artikel waarmede wij ons ten volle kunnen vereenigen.

Revue d'Infanterie, December 1935.

B. K.

SAMENWERKING TUSSCHEN INFANTERIE EN VECHTWAGENS.

Het grootste nadeel van het totaal gemis aan vechtwagens is voor ons leger wellicht, dat wij ons niet kunnen oefenen in de verdediging tegen een aanval met behulp van deze strijdmiddelen. Het eenigste wat wij kunnen doen is tenminste trachten ons hiervan een voorstelling te maken. Nu ook het Deutsche leger is uitgerust met vechtwagens, welke bij de manoeuvres van 1935 voor het eerst optraden, bevatten de Deutsche periodieken terzake belangrijke beschouwingen.

M. BRAUN behandelt de wijze waarop een *bataljon lichte vechtwagens* de infanterie kan steunen bij een voorhoedegevecht en bij den aanval van een divisie. Het Bat. bestaat uit St. met Vbd. A. en een S. kleine vew., benevens 3 Compn. elk van 3 Sn. à 5 lichte vew. en 1 S. van 7 kleine vew.

Bij het *voorhoedegevecht* gaat het om de vermeestering van een heuvelrug (V. Veld. Dl. I p. 300, derde al.). De voorhoede C. heeft 3 Bats. naast elkaar ingezet en het hem toegevoegde Bat. vew. opdracht gegeven het Bat. inf., waarbij het zwaartepunt ligt, te doorschrijden, zoodra dit een bepaalde lijn (600—800 m van den vijand) heeft bereikt. Op dit oogenblik bruist het Bat. vew., over een breedte van 1000 m, met 2 Voorcomp., elk in 2 golven, zonder snelheid te minderen, door de inf. heen. De kleine wagens rijden deels vooruit, deels op de flanken. De tirailleurs springen op en hollen, met plukjes bijeen, aan de lijzijde („lij” t.o.v. 's vijands vuur) van de wagens mede. Na een 100 m vallen zij af en blazen uit, dekking zoekend en het vuur weder openend. Op 500 m achter de voorste golf komt echter de tweede golf, die de tirailleurs weder een eind medesleept. Tenslotte wordt de comp. vew. in reserve nog ingezet. Eerst als deze voorbij is, zijn de infanteristen weder alleen. Ook thans ondervinden zij echter den steun van de vew., want deze naderen intusschen den te vermeesteren hoogterug en trekken 's vijands vuur tot zich. De infanteristen moeten nu, tot den laatsten ademtocht, voorwaarts stormen om het aanvalsdoel te bereiken. De vew. hebben zich hier verdeeld, rijden heen en weer, 's vijands weerstandsnesten onder vuur houdende, zich stortende op vew., afweerwapenen en eventueel art., en zetten dit *beweeglijk gevecht* voort, tot de inf. genaderd is en den heuvelrug heeft bezet. Eerst dan is de taak van de vew. volbracht en kunnen zij aan de eigen zijde van de genomen hoogte verzamelen.

Het spreekt van zelf, dat de vorenbeschreven wijze van samenwerking slechts kan worden uitgevoerd door inf. zonder of met lichte bepakking. De inf., die als een lastdier 40 kg medesleept, hoort in het moderne gevecht niet thuis.

Bij den *aanval op een vijand, die zich ter verdediging heeft vastgezet, staat de zaak anders*. Hier gaat het niet om het stooten door een ondiepe voorpostenopstelling, doch om het vermeesteren van een diepe hws. met daarachter art. opstellingen en reserves van groote eenheden. De vew. kunnen derhalve de inf. niet, na een voorsprong van enkele honderden meters te hebben gekregen, inwachten, doch moeten doorrijden tot 's vijands art. opstellingen. De vermeestering hiervan vormt een der voorwaarden voor het welslagen van een doorbreking. Er is dus veel kans, dat de vew., na de inf. op de bij het voorhoedegevecht beschreven wijze over 's vijands frontlijn te hebben gesleept, zullen „wegloopen” — evenals de vuurwals dikwijls deed — en de inf. alsdan in de hws. blijft steken. Hiertegen kunnen drie methodes worden toegepast.

a. Nadat de vijandelijke art. tot zwijgen is gebracht, kunnen de *overgebleven vew. omkeeren* om de inf. op te halen. Dit is technisch echter moeilijk uit te voeren. De samengesmolten en dooreengeraakte vew. eenheden moeten eerst worden verzameld en geordend. Daarbij komt nog, dat het terugrijden van de vew. op de inf. den indruk van een vlucht maakt en dan ook, blijkens de oorlogservaring, een averechtschen invloed kan hebben.

b. De vew. *zetten de voorwaartsche beweging later in dan de inf.*, zoodat zij deze niet helpen om 's vijands hws. binnen te dringen, doch de inf. medesleepen op het oogenblik, dat zij in de hws. dreigt vast te loopen. Het voordeel van deze methode is, dat de samenwerking tusschen de inf. en de art. in het begin van een aanval het best is verzekerd.

c. De vew. *zetten de voorwaartsche beweging nog later in*, zoodat zij de inf. te hulpsnellen op het oogenblik, dat de eigen art. van stelling moet gaan verwisselen, waardoor de aanval anders gewoonlijk voor geruimen tijd stopt.

Welke oplossing de beste is, zal in elk afzonderlijk geval moeten worden beoordeeld.

De C., die inf. en vew. onder zijn bevelen heeft, zal de vew. telkenmale zoodanig moeten inzetten, dat zij de inf. te hulp komen op het oogenblik, dat voor haar het critiekst dreigt te worden. Kan een D.C. over twee vew. Bats. beschikken, dan opent zich voor hem de mogelijkheid twee methodes te combineeren.

DE MOBILISATIE DER EUROPEESCHE MOGENDHEDEN IN DEN ZOMER VAN 1914.

De *Berliner Monatshefte*, Zeitschrift zur Vorgeschichte und Geschichte des Weltkrieges, begint in het Januari-nummer 1936 een serie artikelen over bovenstaand onderwerp. Achtereenvolgens zullen de mobilisatiën worden besproken van Servië en Montenegro, Oostenrijk-Hongarije, Rusland, België, Frankrijk, Duitsland en Engeland. De namen der schrijvers waarborgen een deugdelijke behandeling en objectiviteit. Wij aarzelen dan ook niet om de aandacht onzer lezers op dit serie-artikel te vestigen.

De in de Januari-aflevering opgenomen studie over Servië en Montenegro is van de hand van den Oostenrijkschen oud-Majoor Dr. CZEGKA. Zij telt 20 bladzijden en is gebaseerd op een 23-tal bronnen van Duitschen, O.-H., Russischen, Servischen, Franschen en Italiaanschen oorsprong.

Schrijver geeft een overzichtelijk beeld van de Servische weermacht en van de moeilijkheden, waarin deze zich na de beide Balkan-oorlogen bevond t.a.v. reorganisatie, herbewapening, enz. Uitvoerig worden de maatregelen besproken, die op 23 Juli (overhandiging van het O.-H. ultimatum) en op de volgende dagen werden genomen (zoowel de M. v. O. als de Ch. G. S. waren afwezig!). Vervolgens wordt de mobilisatie zelve beschouwd, waarna overeenkomstige gegevens over Montenegro volgen.

De studie gaat dan nog verder dan haar opschrift aangeeft, daar zij eindigt met een overzicht van de concentratie en de operatieplannen der Servisch—Montenegrijnsche strijdkrachten.

Het lezenswaardige artikel is voorzien van 2 schetsen, die de vrededislocatie en de concentratie der beide legers aangeven.

De bekende Oostenrijksche Kolonel RUDOLF KISZLING bespreekt Oostenrijk—Hongarije. Achtereenvolgens worden behandeld:

1. De krachtenverdeeling voor de mogelijke oorlogsgevallen.
2. Operatie- en concentratieplannen.
3. Diplomatieke en militaire voorbereidingen voor den aanval op Servië.
4. De tegen Servië en Montenegro in te zetten krachten.
5. Het ingrijpen van Rusland.
6. De concentratie tegen Rusland.
7. De laatste wijzigingen in de concentraties.

De studie telt 36 bladzijden en wordt verduidelijkt door staten, aangevende de vredes- en oorlogsterkte van land- en zeemacht, alsmede door duidelijke schetsen betreffende de vrededislocatie en de bestemming der korpsen bij mobilisatie, de spoorwegen en hun beteekenis bij de concentratie en ten slotte de concentratie zelve op 12 Aug. 1914.

Het artikel geeft een uitstekend overzicht van de behandelde materie en van de moeilijkheden, waarvoor de O.-H. Generale Staf in vredetijd, maar vooral in de laatste Juli-dagen van 1914 werd gesteld. Zeer duidelijk zet de schrijver, die in dit opzicht zijn kritiek niet spaart, uiteen, dat in 1914 twee fouten zijn gemaakt: Er is te laat gemobiliseerd en men heeft in den aanvang den z.g. Staffel B, die in Galicië behoorde te zijn, naar de Servische grens gedirigeerd. Wij wezen hierop reeds in een studie in ons tijdschrift (Enkele beschouwingen naar aanleiding van het eerste deel van „Oesterreich-Ungarns Letzter Krieg 1914—1918. *Mil. Spectator* 1933.). Wij trokken daar eenigszins van leer tegen dit stafwerk, dat de maatregelen van 1914 min of meer trachtte recht te zetten. Het verheugt ons uiteraard, dat wij thans iemand van het gezag van Oberst KISZLING aan onze zijde mogen vinden.

Vooraf voor hen, die zich hebben bezig te houden met het ontwerpen en uitwerken van operatieve plannen en voor anderen, die zich daarvoor interesseeren, is deze studie van zeer groot belang.

Berliner Monatshefte, Jan. en Maart 1936.

W.

HET KANON, DE GROOTSTE TEGENSTANDER VAN DEN VECHTWAGEN.

Commandant BALLAND en Lt. Kol. PERRÉ, werken in eenige zeer interessante artikelen, den aanval van de I Amerikaansche Divisie op 18 Juli 1918, uit. Daarbij hebben zij voornamelijk het oog gevestigd op de actie van de aan deze Divisie toegevoegde vechtwagens. Gewezen wordt op het feit, dat het terrein voor het optreden van vechtwagens zeer gunstig was. Er was geen enkele natuurlijke hindernis aanwezig, de tegenstander

werd volkomen verrast en aan den aanval was een geweldige inleidende beschieting voorafgegaan. Wat waren nu de resultaten van het optreden der vechtwagens?

De aanval werd gesteund door drie groepen St. Chamond- en twee groepen Schneider-vechtwagens. Het eerste aanvaldoel, op ongeveer 2 km van de uitgangstelling der vechtwagens gelegen, werd bereikt met het verlies van één vechtwagen, die in een afsluitingsvuur der Duitse artillerie, dicht bij het aanvaldoel, door verscheidene granaten werd getroffen. Nu zijn de Duitschers echter op hun *qui vive*; en wanneer de vechtwagens voorwaarts gaan, ter bereiking van het tweede aanvaldoel en daarbij een hoogtekam moeten passeeren, vallen zij onmiddellijk in het afsluitingsvuur der Duitse artillerie, met als resultaat dat 5 vechtwagens worden vernietigd. Maar bovendien is de geheele aanvalsformatie uit elkaar geslagen. De vechtwagens gaan afzonderlijk ageeren en het is bijzonder belangwekkend het gedetailleerd verslag van dit optreden te lezen. In het kort komt het neer op een nagenoeg totale vernietiging der vechtwagens.

Een vechtwagen stelt met een drietal kanonschoten een mitrailleur buiten gevecht; daarna wordt een geweergroepssteunpunt vernietigd, waarop één rechtstreeksche treffer van een kanon een eind aan het bestaan van den vechtwagen maakt. Drie andere vechtwagens maken een vijftigtal gevangenen, waarbij eenige mitrailleurs. Plotseling stooten zij op een vijandelijke batterij, met als resultaat, dat twee vechtwagens volkomen worden vernietigd. De derde weet te ontkomen, stelt daarna een tweetal mitrailleurs buiten gevecht en wordt dan door een rechtstreekschen treffer van een granaat in brand geschoten. Twee vechtwagens vallen een mitrailleursteunpunt aan, maar komen in het afsluitingsvuur der artillerie. Door met de grootste snelheid terug te trekken, waarbij een zig-zag koers wordt gevolgd, weten zij aan vernietiging te ontkomen. Een vechtwagen is verward geraakt in een draadversperring, door een drietal rechtstreeksche treffers wordt hij in elkaar geschoten. Twee vechtwagens, die motorpech hebben en niet meer van hun plaats komen, worden met weinige rechtstreeksche treffers buiten gevecht gesteld. Een viertal andere vechtwagens, die achter elkaar ongeveer denzelfden weg volgden, worden door denzelfden vuurmond in elkaar geschoten. Het eindresultaat is ten slotte, dat de vechtwagens 80 % (zegge en schrijfve tachtig procent) verliezen leden. Deze verliezen zijn *alle* toegebracht door de artillerie. Hierbij kan worden vastgesteld, dat er twee hoofdmomenten zijn. In het eerste hoofdmoment brengen de afsluitingsvuren der artillerie de vechtwagens verliezen toe en *verbreken tevens de aanvalsformatie*, wat als gevolg heeft, dat de vechtwagens, hetzij in groepjes, hetzij afzonderlijk gaan optreden, richting kwijtraken, om ten slotte, in wat commandant BALLAND noemt het tweede hoofdmoment, ten prooi te vallen aan de rechtstreeksche treffers der artillerie.

Verder blijkt, dat de mitrailleurs het onherroepelijk tegen de vechtwagens moeten afleggen. Schrijvers zeggen dan ook, dat, hoewel de verliezen der vechtwagens *zeer*, *zeer* zwaar zijn geweest, de infanterie er zonder de vechtwagens *nooit* in geslaagd zou zijn, om, zooals nu het geval is geweest, in enkele uren 6 km in de vijandelijke stelling door te dringen. Immers, ondanks de zeer krachtige inleidende beschieting waren nog zooveel automatische vuurwapenen intact, dat de aanval onherroepelijk een vroegtijdig en bloedig einde zou hebben gevonden; en, wordt er aan toegevoegd, het slagen van den aanval was niet alleen het gevolg van het buiten gevecht stellen van een groot aantal mitrailleurs door de vechtwagens, maar óók van het binden van een groot deel der Duitse artillerie door de vechtwagens. Hierdoor werd de, door het optreden der vechtwagens toch al zoo verzwakte infanterie, óók nog den zoo onontbeerlijken steun der artillerie voor een belangrijk deel onthouden.

Wij zien dus, dat naast het afsluitingsvuur der artillerie, dat de mooie aanvalsformaties breekt, het rechtstreeks vurende stuk de gevaarlijkste tegenpartij voor den vechtwagen is. Opgemerkt dient echter te worden, dat de vuurmonden nagenoeg alle achter de hws. waren opgesteld, waardoor de vechtwagens toch nog gelegenheid kregen om *in* de hws. onder de mitrailleurs, die de inleidende beschieting hadden overleefd, de noodige op-ruiming te houden.

Wij zullen er dus op bedacht moeten zijn, om den vijandelijken *infanterieaanval* door middel van een voldoende aantal automatische infanteriewapenen een onverbiddeijk „halt” toe te roepen en deze automatische infanteriewapenen te doen beschermen door een *afdoend* aantal stukken *infanteriegeschut*. Daardoor wordt niet alleen de kans vergroot, dat de vijandelijke vechtwagens er niet in zullen slagen, de aan de inleidende beschieting ontkomen mitrailleurs ook nog te vernietigen, maar kan bovendien de geheele artillerie ongestoord haar hoofdtaak — het steunen der infanterie — blijven vervullen.

MODERNE VERKENNINGS-AFDEELINGEN.

Hoe sterk overal naar motorisering en mechanisering — en vooral ook naar de combinatie van beiden wordt gestreefd — blijkt wel zeer sterk uit een in een Poolsch militair tijdschrift uitgewerkte organisatie van de Verk.A. van een infanterie-divisie. Waar Polen en omgeving, naar veler meening, door zijn geografische gesteldheid het land is voor groote cavalerie-formaties en het paard daar meer dienstbaar is aan het legerbelang dan in West-Europa, is het wel zeer opmerkenswaard, dat zelfs de Poolsche legerleiding streeft naar spoedige motorisatie en mechanisatie. Daar naar onze inzichten de organisatie van de Verk.A. van een divisie ten nauwste verband houdt met de organisatie van de Verk.A. van het legerkorps (= Divisiegroep) is het moeilijk de waarde van de tactische grondslagen, waarop de voorgestelde Poolsche organisatie berust, te beoordeelen. Het voorstel dan luidt de Verk.A. zóó sterk te maken, dat deze zich tot 50 km voor de Divisie uit kan begeven om daar door middel van het gevecht gegevens over den vijand te verschaffen (hierbij noodzakelijk: uitmuntend verbindingsmaterieel). Samenwerking met speciaal daartoe bestemde vliegtuigen is dan wel dringend noodzakelijk (radio-verbinding). De Poolsche schrijver gaat zelfs zoover, dat hij meent, dat deze Verk.An., na door het voorhoedescherm te zijn heengedrongen, diep in de stellingen van den vijand kunnen doorstooten. Wij gelooven evenmin in de mogelijkheid als in de wenschelijkheid daarvan. Weliswaar voorziet de schrijver versterking zijner Verk.A. met gemotoriseerde infanterie, maar ook dan nog staan wij zeer sceptisch tegenover een dergelijk optreden (tegenover een gedemoraliseerden vijand e.d. natuurlijk uitgezonderd). Zelfs de goederentrein gaat met de Verk.A. mede vooruit, blijkende uit schrijvers uitlating dat 1 à 2 pantserwagens met een sectie motorrijders de „Bagage” moeten beveiligen.

De voorgestelde organisatie is als volgt:

Co. groep: 1 personenauto, 1 pantserwagen, 9 motorrijwielen (Vbd.A.).

Speciale Verkenningspatrouilles:

a. één sectie op motorrijwielen,

b. een sectie pantserwagens.

Een compagnie pantserwagens („Aufklärungstanks”).

Een compagnie infanterie met een sectie zw. mitr. op auto's.

Een sectie lichte vechtwagens.

Drie gemotoriseerde batterijen tegen pantserformaties en voor luchtafweer.

Een groep pioniers met een „gasprouille” op auto's.

„Deutsche Wehr”, 16-1-'36.

P.

RADIO INSTALLATIES VAN ELK VERMOGEN EN VOOR ELK DOEL

worden geleverd door de

N.V. NEDERLANDSCHE SEINTOESTELLEN FABRIEK

**TELEGRAMADRES: SIGNAL.
HILVERSUM**

**TEL. 8212 t/m 15
HOLLAND**